

ПОЛИТИКИН

ЗАБАВНИК

50
ПАРА
(ДИНАРА)
1952

Година XXVII

БРОЈ 776

12. новембар 1966.

ИЗЛАЗИ СУБОТОМ

Дан
BARRY

ФЛАШ ГОРДОН

КРОЗ ВЕКОБЕ

Пре сто година

Новембарски листови и часописи из 1866. године објавили су, између осталих, и ове кратке и за оно време занимљиве вести.

МЕКСИКО. У држави Вера Круз недавно су откривене развалине великог, до данас непознатог града. Да странци не би допрли до њега, Индијанци су широм приче да је тај крај насељен чудовиштима. Судећи по развалинама то је био велелепан град; зидови његових кућа покривени су сликама. Нађене су и развалине храмова и много драгоцених статуа. По свему се види да су његови некадашњи становници добровољно напустили овај град.

ПАРИЗ. Од 1856. до 1865. године крај француских обала догодило

се 887 бродолома у којима је изгубило животно 1.753 особе.

ВАРШАВА. Извршено је око двадесет хируршких операција (међу њима и ампутације ногу), уз примену открића енглеског лекара господина Ричардсона, који је се састоји у томе да се помоћу нарочито усмерене струје етра температура болесног места снижава. Оно утрне, а самим тим постаје и неосетљиво на болове.

ЛОНДОН. У Нотингем Хилу умро је знаменити истраживач Менделов Стјуарт, који је први продор у дубину аустралијског континента.

ПЕТРОГРАД. — Дописник америчког листа „Њујорк хералд“ послао је још исте вечери преко трансатлантског телеграфа потпун текст говора руског министра кнеза Горчакова на пријему у енглеском клубу одржаном у част америчког посланика господина Фокса. Ова депеша коштала је његов лист тридесет две хиљаде франака.

У ОВОМ БРОЈУ:

ПРЕКО МИНИРАНОГ МОРА
ТИГАР ПРЕД ФОТО-АПАРАТОМ
УКРАДЕНИ КЉУЧЕВИ
РАДИО-БОМБАРДОВАЊА
КО ЈЕ ЈАЧИ — ЧОВЕК ИЛИ ЗИМА
КАНТИНФЛАС
ХУМОР
ШАХ
АНЕГДОТЕ
СПОРТ
ПИСМА ЧИТАЛАЦА
ЦРТИЦЕ ИЗ БИОЛОГИЈЕ
ПИСМОНОША-ПЛИВАЧ

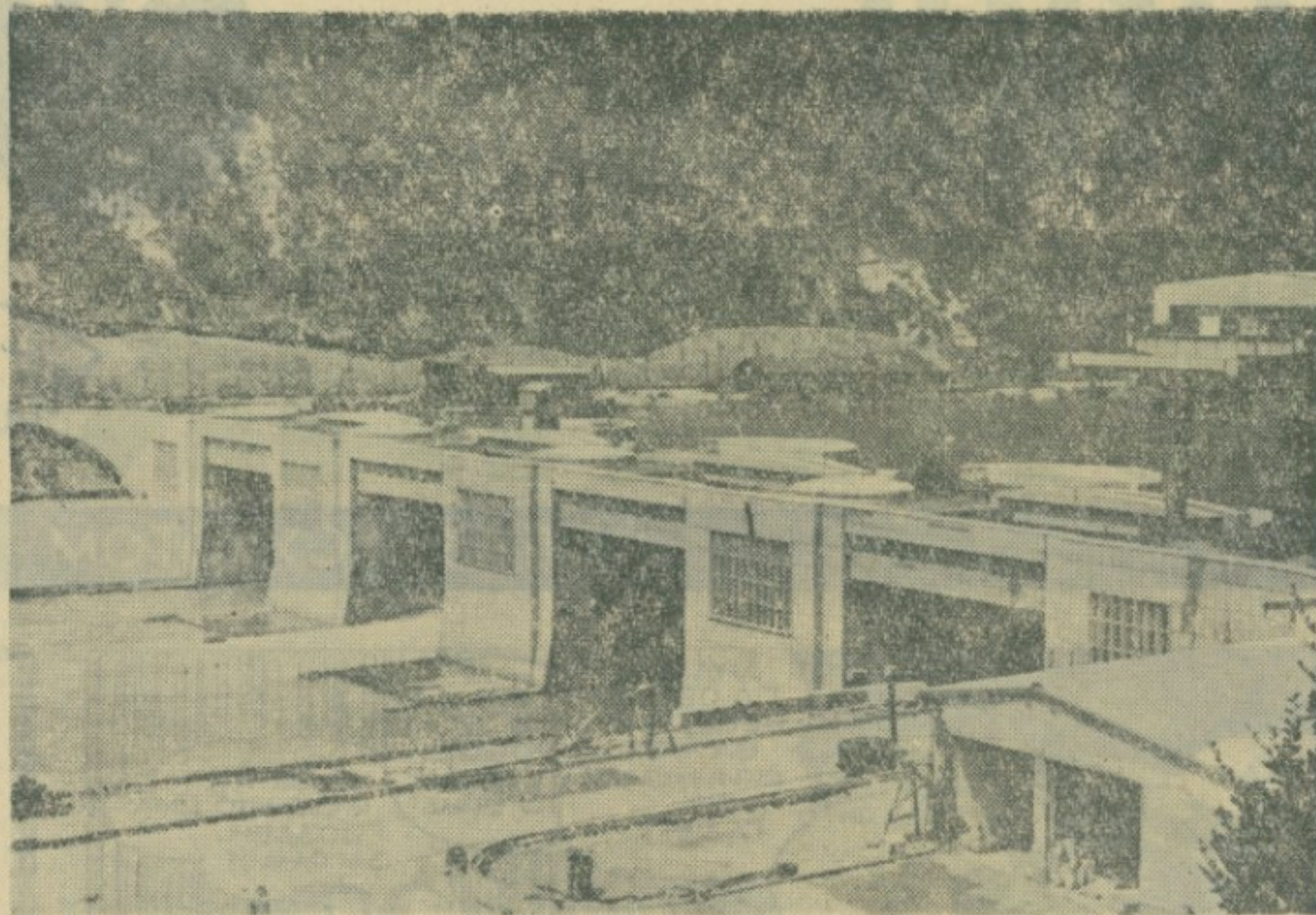
Кроз нашу
земљу

ДРАВСКЕ ХИДРОЕЛЕКТРАНЕ

Драва је по количини воде једна од најбогатијих притока Дунава. Пошто има и велики пад, она располаже значајним воденим снагама: 6,5 милијарди киловат-часова годишње, што износи 9,8% укупног потенцијала водених снага у Југославији. Због тога и погодних топографских и геолошких услова, Драва је одавно привукла пажњу хидроенергетичара. Већ 1918. године пуштена је у рад прва хидроелектрана на Драви — Фала, која је за оно време сматрана веома великом. После ХЕ Крајевац и Цетини, Фала је била најјача хидроелектрана у предатној Југославији.

У току рата Немци су на Драви саградили хидроелектрану Дравоград која је пројектована већ 1943. године, али је пред крај рата скоро савим уништена од бомбардовања. Немци су почели и изградњу хидроелектране Мариборски оток, али је нису довршили.

После ослобођења, приступило се обнови оштећених и изградњи нових хидроелектрана. Сада на нашем делу Драве ради 6 хидроелектрана, које у низводном правцу леже по следећем реду (у загради прва бројка снага хидроелектране у мегаватима, а друга просечна годишња произведена електричне енергије у милионима киловат-часова): Дравоград (22,5 150), Вукреш

ца (48, 255), Вукреш (60, 320), оток (51, 270). Низводно од (127,5 681). На аустријском Ожбалу — на слици (60, 320), Марибора гради се нова хидроелектрана — Драва I лектране.

ТЕРНЕР — СЛИКАР ПОЖАРА

У лондонском Гилдхолу у Тејт-галерији изложена је слика „Пожар у Горњем дому“ од Вилијама Тернера (1775—1881).

Тернер је био очевидац пожара, који је избио у ноћ 16. октобра 1834. године. Сео је и почео да ради да би што пре завршио слику. И у томе је успео. Слика носи величанствени печат непосредног утиска сликара.

Као допуна слици изложен је и један сликарев акварел „Пожар Рима“. Ват-

ра је и мотив Тернеровог ремек-дела „Пожар на мосту“, насликаног отприлике у исто време, а сада се налази у Националној галерији у Лондону.

АНЕГДОТЕ

ШТА ЈЕ ВАЖНИЈЕ

Познатом аустријском композитору Арнолду Шенбергу, који је живео у једном градићу у близини Беча, дође у посету један пријатељ. Предвече кад су пошли да прошају по околини, пријатељ, који је приметио да сва деца поздрављају музичара, рече му:

— Види се да сте славни човек, чак вас и деца знају.
— О, да! — одговори Шенберг — то је зато што је мој син полутка у школском фудбалском клубу.

ШАЛА С БРАДОМ

Француски комичар Коклен млађи (1848—1909) био је познат као духовит човек. Једног јутра на улазу у Француско позориште срео га је неки пријатељ коме се учини да Коклен лоше изгледа. Зато га упита да није болестан.
— Ма не, нисам, само сам осам часова био без свести.
— Шта вам се догодило? — узнемири се пријатељ.
— Ништа! Спавао сам — одговори Коклен и продужи пут.

НЕЗНАТНА РАЗЛИКА

У својим романима позната америчка књижевница Перл Бак желела је да, између осталог, покаже колико су слабе границе које одвајају цивилизованог човека од примитивног. Једном приликом је она овако формулисала ову своју мисао:

— Граница између цивилизације и дивљаштва исцупила је незнатна: ставите алку у нос — бићете дивљак, ставите две у уши — ви сте цивилизован човек.

ТО ЈЕ БАР ЈАСНО

Француски генерал Друо научио је Наполеона да се кугла. Цар је волео ову игру која га је одмарала од државничких брига, али је редовно губио све партије. Једном приликом љут због изгубљене партије он се обрати свом партнеру:

— Како је могуће, Друо, да ме ви увек победите у куглању, док у картама, напротив...

— Сире — насмеја се генерал — то је бар лако објаснити: у куглању нема варања.

ШИВАНИ

РАЈА ОД ТАНОРЕ / ИНДИЈА / ОЧАЈАН ШТО НЕМА МУШКОГ НАСЛЕДНИКА ОЖЕНИО СЕ ИСТОГ ДАНА СА 17 ЖЕНА — ПА ИПАК ЈЕ УМРО БЕЗ ИЈЕДНОГ СИНА. ПОСЛЕ ЊЕГОВЕ СМРТИ ЊЕГОВОМ ДРЖАВОМ ЗАГОСПОДАРИЛА ЈЕ ИСТОЧНОИНДИЈСКА КОМПАНИЈА / 1855 /

НАЈСТАРИЈИ ЛАТИНСКИ ТЕКСТ

ИСПИСАН АЗБУКОМ ОД КОЈЕ ЈЕ ПОСТАЛА ЛАТИНИЦА — БИО ЈЕ УПРАВЉАН НА ЈЕДНОМ ПРИБАДЦИ У ТО ВРЕМЕ ЛАТИНСКИ ЈЕ ПИСАН ЈЕДНОМ НАЛЕВО

© King Features Syndicate, Inc., 1966. World rights reserved.

Ripley's-Веровали или не!

ЛОКОМОТИВА БРОЈ 37

5 ПУТА ЈЕ ИСКАКАЛА ИЗ ШИНА ПОСЛЕ ЧЕГА ДОД ЈЕ, ДА БИ СЕ ЗАВАРАЛА СУДБИНА БРОЈ ПРОМЕНЕН У 35. УБРОЗО ПОТОМ ЛОКОМОТИВА СЕ СУДАРИЛА С ЈЕДНОМ ДИЗАЛИЦОМ НА МЕСТУ ПРЕКО РЕКЕ ЧАУПИКАКА — ОД СУДАРА СЕ ЦЕО МОСТ ОРУШИО. / ПЕРУ /

МИНИЈАТУРНА АЛИ

КОПИЈУ

КАТЕДРАЛЕ У ДУАНУ / ФРАНЦУСКА / СА СВИМ УНУТРАШЊИМ ДЕКОРАЦИЈАМА И СИСТЕМОМ ОСВЕТАЉАЊА НАСЛИНИО ЈЕ ЛИСИЈЕН ДИСОСЕЗ

ЏОРџ ЗОНГ

/ 1731-1812 / БРИТАНСКИ МИНИСТАР РАТА НАСЛЕДИО ЈЕ 400.000 ФУНТИ — ДОБИО ЈЕ УЗ КЕЧУ МИРАЗ ОД 400.000 — ПРИМИО ПЛАТУ У УКУПНОМ ИЗНОСУ ОД 400.000 — А КАД ЈЕ УМРО ОСТАВИО ЈЕ ИЗА СЕБЕ 400.000 ФУНТИ ДУГА

„СИНКА“

ЦРВЕНА КОКОШКА ВЛАДИ СТОЈАРТА ИЗ ЛЕЗК ВЕЛСА / САД / НОСИ ЗЕЛЕНА ЈАЈА

WALT
DISNEYПАЈА
ПАТАК

СПОРТ

ТАЈМ-АУТ ЗА ХУМОР

Традиционални тениски турнир у француском граду Бошену ужива необичну популарност. Тајна: организатори су пре почетка мечева даровали сваком учеснику по две флаше одличног домаћег вина. Председник турнирског комитета Лежен каже не без поноса: „Ми имамо више пријава него на незваничном првенству света у Вимблдону“. Ове године је, међутим, уведена једна новина. Флаше се нису давале пре почетка турнира, већ по завршетку финала!

Један од аустралијских безболских судија скренуо је на себе пажњу тиме што је одмах по завршетку утакмице предавао новинским редакцијама репортаже а да при томе није писао готово ниједног ретка. Радознали су утврдили да судија једноставно

них протеклог дана и програм за сутрашњи дан. Овај посао већ четрнаест година обавља представник „Еглеског тенис-клуба“ тј. од времена када су у Вимблдонском турниру учествовали принц од Јорка и краљ Џорџ VI па све до данас.

БЕЗ ПАДОБРАНА

„Сигуран сам да нећу докле год сам жив заборавити свој 908. скок. Искрено сам са висине од 2.000 метара. На 650 метара од земље повукао сам ручицу да отворим главни падобран. Није се отворио. Пробао сам пет-шест се кунди, без успеха.

На око 350 метара од земље покушао сам да отворим резервни падобран, али уместо куполе изнад себе сам угледао само неки замотуљак. Падам брзином 25—30 метара у секунди! Сто километара на

час! Осећам да ствари не стоје добро. Али на сто метара од земље појавио се зрак наде. Приметио сам да је испод мене расквашени пашњак. У последњем моменту настојим да заузмем најповољнији положај, савио сам се, као да сам сео на ваздух, дигао сам руке увис...

За тренутак сам изгубио свест, али сам се повратио док се горњи део мог тела још нишао после наглог удараца у земљу. У мом правцу већ су трчали људи са лопатама. Било је потребно да ме откапавају.“

Тридесетогодишњи чехословачки спортиста Владимир Замечник ипак је имао среће, остао је жив, али су му обе ноге биле сломљене. Драматичан скок одиграо се на аеродрому у Војници у Словачкој. Замечник се опоравља и нада се да ће ускоро ићи кући.

пре утакмице саставља извештај уносећи незнатне измене и резултат утакмице. Сада али језици тврде да он суди тако да што мање поквари своје репортаже.

Енглези бије глас да су робови традиција. И заиста. За време тениског турнира у Вимблдону понавља се иста слика. Један старији достојанствени центлмен напушта стадион носећи у руци две коверте. Он улази у један ролс-ројс који га чека. Ауто мобил стиже у Букингемски дворца. Један коверат центлмен уручује краљици, а други принцу Филипу. У њима су резултати сусрета одигра-

МАЛИ
ХВАЛИСАВАЦ

Кенгура сматрају одличном спортском животињом: он је одличан скакач, а ни кенгур боксер такође није реткост. Ипак се зверка до сада није играла лоптом. Због тога се четворогодишњи кенгур по надимку Баунсер (што значи „мали хвалисавец“) може са правом назвати првим играчем рагбија међу својим савламеницима.

Уређује: Паја Патак

Најзад

Попај пита Пају:

— Пајо, јеси ли ти био у Италији?

— Јесам, зашто?

— Знам, најзад сам наишао човека који ће ми тачно рећи има ли Италија заиста облик чизме.

Није

ИМАО ТЕШКОЊА

Мики пита Попаја:

— Кад си летос био у Паризу, јеси ли имао тешкоња с француским језиком?

— Ја не, али су имали Французи...

Нису сами

У позоринту се даје нека историјска драма. У другом чину састају се два завереника у мрачној улици и један пита шапатом другог.

— Јесмо ли сами?

— Нисте — одјекну глас Шиље из мрака. — Пуна је сала посетилаца.

То је узрок

— Ваш сестрић Гаја није ју не био у школи. Замто? — пита наставник Пају.

— Због домаћег задатка. Ви сте задали да израчуна ва које време може појести двадесет јабука, ако су му потребна два минута да поједе једну јабуку. Јадни Гаја је појео свега шеснаест јабука и сад лежи у кревету.

Које је време

Учитељ пита:

— Ја се купам, ти се купаш, он се куна... Које је то време Влаја?

— Сигурно субота увече — одговори Влаја.

ЕОН ИМО

— Рајо, по чему ћеш познати старост кокишке? — пита наставник.

— По зубима...

— Како, на коком нема зубе.

— Она нема, али их имам ја.

Сигурно помоћ

— Чика Стајо — каже Паја — отворио бих берберницу, али немам довољно новца. Могу ли рачунати на твоју помоћ?

— Како да не. Бриђу се код тебе два пута седмично.

Приближавају се хладни дани и сви се снабдевамо угљем, мазутом и ли неким другим горивом, које ће нас прејати у току зимских месеци. Помишљамо већ и на дебеле капуте, топле џемпере и шалове. А како је зимски издржавао примитивни човек, како је он успевао да се загреје? Како птице, сисари и рибе успевају да се одрже у изузетно хладним условима? Кад би сви извори топлоте на које је цивилизовани човек навикао наједанпут нестали, да ли би он успео то да преживи?

Како ко чува топлоту

Један од најбољих познавалаца хладноће је др Пе Сколандер, директор физиолошко-истраживачке лабораторије на калифорнијском универзитету у Сан Дијегу. У току својих проучавања обишао је разне крајеве света од аустралијских пустиња до врхова норвешких планина. Он је установио да многе животиње и птице имају своје методе којима се боре против ниских температура. Пси се, на пример, што температура пада, више свише вијају као лопта. Накостре-

ТАЈНЕ ХЛАДНОЋЕ

КО ЈЕ ЈАЧИ — ЧОВЕК ИЛИ ЗИМА?

ше и длаку да би ухватили што више ваздуха и тако се изоловали од хладноће. Хаски, пас са Арктика има тако дебелу длаку да може лежати у снегу и спавати на температури од минуса 34,5 до 40 Целзијусових степени.

Сувоzemне животиње имају крзно или перје које им служи као изолационо средство, док морским животињама, на пример фокама и китовима, дебеле наслаг масног ткива које се налазе непосредно под кожом, конзервирају неопходну унутарњу топлоту. Неке врсте китова имају преко десет сантиметара дебело „изолационо“ слоје.

Други начин чувања топлоте јесте пуштање спољних делова тела да се охладе, тако да топлота може да се сачува у другим деловима тела. Неке врсте птица могу да спавају стојећи на леду. Пси имају слабу изолацију на ногама, које су једва обрасле длаком и на њима је температура коже изненађујуће ниска. Међутим, знатно је виша

температура других делова тела.

Сличним начином чувања топлоте служе се и морски сисари. Проучавање китова је показало да је свака артерија која се завршава у неком истуреном делу, окружена читавом мрежом вена. Кад топла крв из артерија одлази у пераја, она пролази поред ледене крви вена, која се враћа у срце. На тај начин се конзервише унутрашња топлота и она се не троши у перајама. Мада су пераја добро снабдевана свежом крвљу, она остају релативно хладна.

Необични услови постоје и код риба које живе у арктичким водама. Крв обичних риба мрзне се отприлике на истом степену као и људска, односно на 0,4 Целзијусова степена. Али када се арктичке воде замрзну зими, температура пада готово за читав степен ниже. Логично би било очекивати да ће се на тако ниској температури рибе смрзнути. То се не догађа. По свој прилици рибе које живе ближе површини производе у то-

Може ли цивилизовани човек да се ухвати укоштац са ниским температурама? — Како се против хладноће боре пси, рибе и птице. — Аустралијски домороци одолевају и оштрим зимама.

ку зимских месеци неку врсту антифриза у крви, а оне које живе у дубинама остају суперохлађене.

У снежној опуји без одеће

Др Сколандер већ подизама испитује какве су способности човека да се прилагоди хладноћи. Домороци у разним крајевима света успели су да се одрже у хладној клими и то са мало одеће или уопште без ње. Да ли би такву способност могао да развије и цивилизовани човек?

Пре 150 година Чарлс Дарвин је посетио Огњену земљу на јужном крају Јужне Америке и наишао на Индијанце који су живели потпуно наги. Када је његов брод чувени „Бигл“, пристао у снежној олуји, Индијанци су довели у канонима, очигледно потпуно равнодушни на снег који је падао на њихова нага тела.

Ово племе Индијанаца Јакхан, бавило се углавном риболовом и своје чамце су држали укотвљене недалеко од обале, тако да су сваки пут морали да пливају до њих. Живели су у колибама покривеним сламом и само понекад се одевали у кожу видре. Скоро читаве зиме грејали су се само на малим ватрама. Жене су носиле децу на леђима, а један истраживач је записао да је видео мајке како пливају до обале док им се деца пењу по глави, покушавајући да извуку ноге из ледене воде.

Сличан је случај и аустралијских домороца, који су живели без икакве одеће чак и у најхладнијим деловима овог континента. Овај обичај задржао се све до пре неколико деценија, али чак и да-

нас, приликом лова, домороци често скидају одећу или је пак употребљавају као јастук преко ноћи. У току зимских ноћних температура често пада испод нуле у централном делу Аустралије, а домороци се загревају спавајући на тлу између малих логорских ватри.

Једни спавају, другима је хладно

Пре неколико година др Сколандер је са групом научника боравио у тим крајевима Аустралије и испитивао способност домороца да живе у хладноћи. Истовремено, научници су проучавали сопствену отпорност на ниске температуре.

Домороци су се одмарали и спавали у току хладних ноћи и само би се временом на време подстреквали ватру. Кад није било ветра и научници су могли да издрже те услове, само они су стално подстреквали ватру. Ипак, веома мало су спавали, а у ветровитим ноћима било им је неиздржљиво. У току те посете научници су мерили температуру на разним деловима тела. Показало се да је температура коже домороца знатно нижа него научника. Понекад поједини делови на телу домороца, који су били заклоњени од ватре, једва су имали температуру од 12,2 Ц степена, па ипак се они нису будили.

Научници су тестирали домороце на још један начин. Замолити су их да проведу ноћ у лакој врећи за спавање која је одговарала једном ћебету. Овог пута није било ватре. Домороци нису имали ништа на себи, температура је била близу тачке мржњења, а ипак су мирно спавали. Научници нису могли ока да склопе и читаву ноћ држали су од хладноће. Температура на стопалима научника спустила се до 15 Ц степена. Стопала домороца била су још хладнија, а они су ипак утонули у дубок сан.

Исто као животиње, и људска бића често реагују дрх-

тањем на хладноћу. То је процес несвесне контракције мишића које производе топлоту. Понекад су те контракције толико јаке да тресу читаво тело, а други пут тако благе да се једва могу приметити.

Босоноги кроз снег

Аустралијски домороци готово уопште нису дрхтали, нити се пак повећавао њихов метаболизам или производња топлоте у току ноћи. Уместо тога, невероватно лако подносили су ниске температуре екстремних делова тела, и то их није будило. По свом регаовању на хладноћу они су слични арктичким псима, који избегавају повећање топлоте на тај начин што толаришу ниске температуре у ногама.

Одговор цивилизованог човека је друкчији мада се и он може до извесног степена прилагодити хладноћи, сматра др Сколандер. Изненађујући пример прилагођавања догодио се 1903. године у северној Хубардовој експеди-

цији на Лабрадор. Хубард је умро на том путу, али његова два пријатеља ишла су читаво два месеца кроз дебели снег и најзад се спасли. Изгубили су ципеле, готово сву топлу одећу и ноћу се покривали са по пола ћебета. Кад су се вратили у цивилизацију, куће су им биле неподношљиво топле и морали су често да излазе да би удахнули мало свежег ваздуха.

Др Сколандер сматра да свако ко иде на логоровање на високе планине или у друге хладне крајеве, мора неколико ноћи да се прилагођава ниским температурама. Да би проучио ову врсту прилагођавања, извео је пре неколико година експеримент са групом норвешких студената. Осам младих је отишло у јесен на шест недеља у норвешке планине. На себи су имали лаку одећу: кратке памучне панталоне, чарапе и ципеле. Преко дана су се понекад купали у леденом планинском језеру, а ноћу спавали у лакој врећи за спавање, сличној оној која је употребљавана у Аустралији. Првих четири пет ноћи су лоше спавали. Све време су се окретали и покушавали да се загреју. Али, после недељу дана почели су добро да спавају. Понекад би дрхтали у сну, али се нису будили.

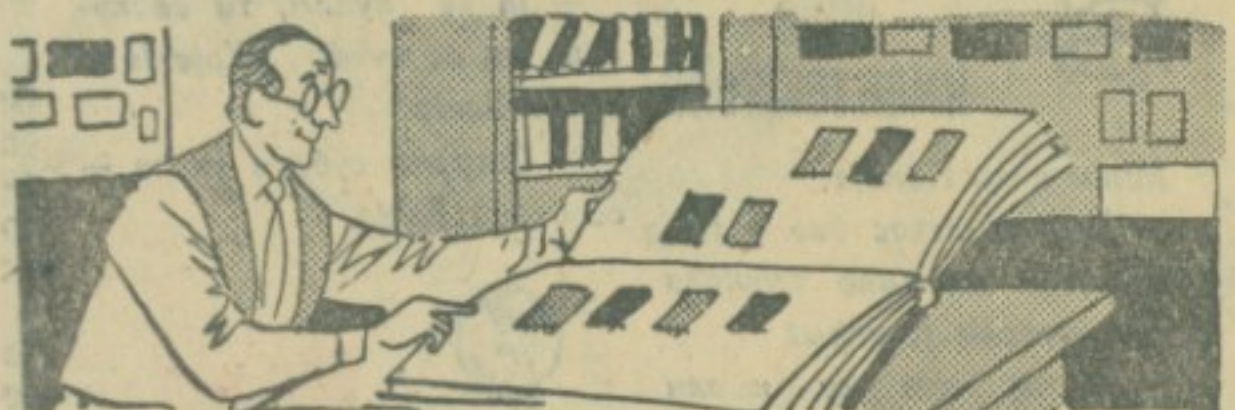
На крају експеримента студентима је у току сна мерена температура коже, а онда у поређивању са температуром коже људи који нису били изложени хладноћи. Разлика је била огромна, али сасвим супротна од оне установљене у аустралијском опиту. Норвешки студенти су себи обезбедили удобан сан повећаним метаболизмом или повећаном производњом топлоте. Супротно аустралијским домороцима њихова стопала су била топла, док су стопала оних који се нису прилагодили била ујасно хладна.

По свему судећи цивилизовани човек је изгубио своју природну склоност за прилагођавање хладноћи. Исувише дуго је штитио своје тело одећом и заклоњима. Али, довољно је само неколико недеља да буде изложен хладноћи и сам ће се привићи, а то је веома корисно за свакога ко мора да живи и ради у хладним крајевима.

Наука је демонстрирала да човек може да се ухвати укоштац са хладноћом.

450.000 РАЗГЛЕДНИЦА

Становник Ленинграда Николај С. Тагрин већ пуних 40 година скупља разгледнице. Он сада има у својој колекцији 450.000 дописница у боји. За Тагринову колекцију Академија наука СССР дала је мишљење да је „енциклопедија културног живота наше епохе“. Њему се често обраћају историчари и уметници, конзерватори и библиоотекари, издавачи и филмска студија. На пример, кадрови

у филму „Академик Павлов“ у којима су приказане поплаве Исакијевског трга, рађени су на основу илустрованих разгледница из Тагринове колекције.

ПЕПЕО ЈЕ МОЈ

Марк Твен био је једном код неког пријатеља у гостиима. По обичају Твен је много пушио, а пепо је расипао по поду и стварама. Домаћица куће пажљиво је покупила

пепо у кутију и замолила писца да се потпише на етикети. Марк Твен је написао: „Овим оверавам да је то мој пепо. С. Ј. Клеменс.“

„ХУЛИГАН“ ИЗ КОСМОСА

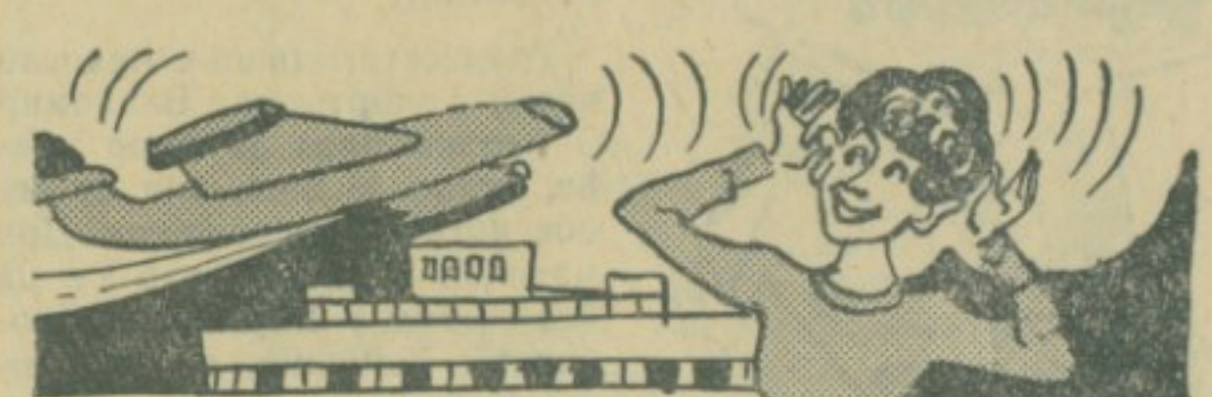
У априлу 1961. године у једном месту у Сибиру породица Золотових мирно је вечерала. Али, одједном су пукла стакла на прозору и у собу је улетео камен. Домаћин је из свега гласа викнуо: „Хулигани“ и истрчао напоље. Али на улици није било никога. Золотов се вратио у кућу, узео камен и одмах га баacio, јер је камен био врео. То

га је подстакло да камен преда стручњацима у месту и они су утврдили да је то гост из космоса — метеорит. Био је тежак 300 грама.

ЛЕКОВИТИ ЗВУК

Летећи изнад болнице западнонемачког града Фридрихсхафена један реактивни авион пробио је звучни зид. Веома јаки тресак који је том приликом настао тако је

уплашио једну болесницу која се лечила од губитка слуха и говора да је утрчала у болничку зграду и почела да прича о необичном гласу из ведрога неба.

ЦРТИЦЕ ИЗ БИОЛОГИЈЕ

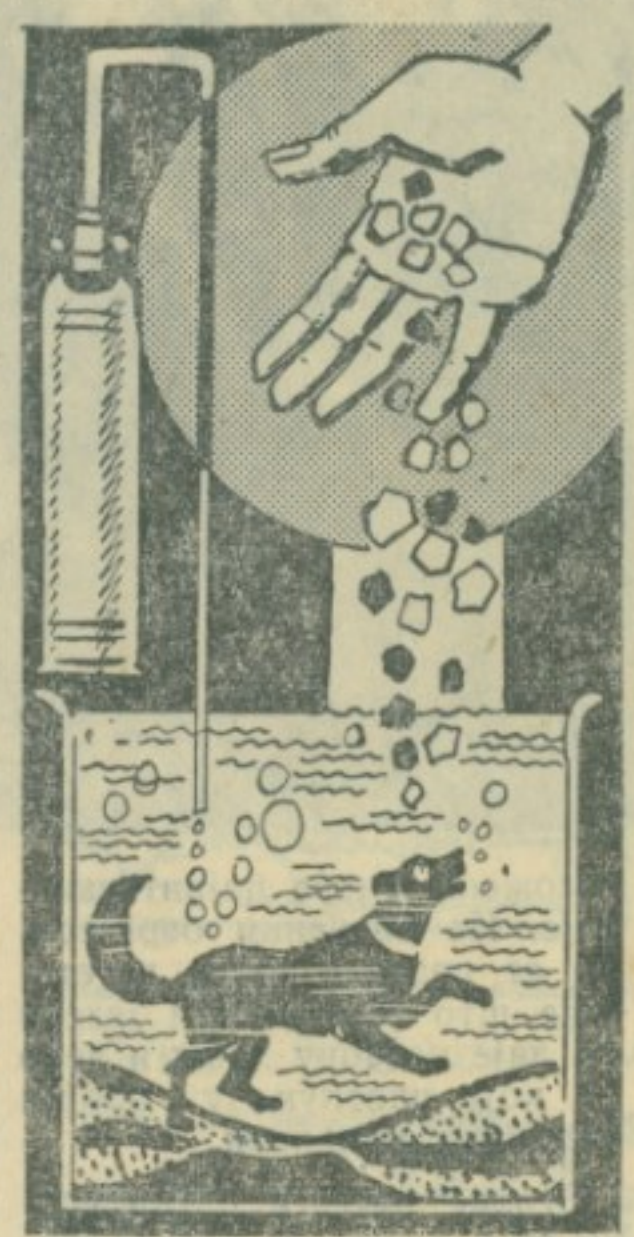
ДИСАЊЕ ПЛУЋИМА ПОД ВОДОМ

Експерименти које изводи познати холандски научник-физиолог Јоханез Килстар, професор латенског универзитета, заиста подсећају на научно-фантастичне приче. У акваријуму његове лабораторије посетилац уместо риба може да види пса који се креће у води. Шта то овај професор истражује? Килстар изучава особине плућног дисања да би допринео успеху досад познатих начина враћања у живот утопљеника и новорођене деце. Научник је свој рад отпочео поставивши себи једно, на први поглед сасвим једноставно питање: због чега пас или човек умиру када се удаве и да ли су ту плућа суштински фактор.

Рекло би се да је одговор прост: плућа, за разлику од шкрга риба, нису прилагођена да из воде извлаче кисеоник. Међутим, у огледима поменутог професора показало се да то није сасвим тако. У води је у ствари растворено мало кисеоника, али га рибе ипак имају у довољној количини, јер стално пропуштају воду кроз шкрге. А да ли би било могуће кроз плућа пропуштати велике количине воде? То не би било изводљиво јер плућа имају стални ритам удисаја-издисаја, који не би безбедно дозвољавао проток воде са раствореним кисеоником. Међутим, огледима је доказано да и плућа могу да упијају кисеоник из воде као што то чине шкрге. То значи да би, ако би у води било растворено више кисеоника, плућа могла да примају и већу, односно довољну количину кисеоника.

Сад се појавила тешкоћа како воду обогатити већом количином кисеоника. Једноставно убацивање у акваријум кисеоника сабијеног у кисеоничку бомбу повећало је количину раствореног кисеоника у води, али само до извесне још увек недовољне границе, а потом би кисеоник излазио у воду у виду мехурића. Професор Килстар је

ипак успео да повећа количину у води раствореног кисеоника уз помоћ физике. По физичким законима растворљивост гасова у течностима зависи је од притиска. Због тога је професор преместио свој огледни акваријум у такозвану баро-комору, где је могуће мењати јачину ваздушног притиска. У комори

је истраживач повећао притисак за око десет пута што је омогућило далеко веће растварање кисеоника у води а тиме и извођење експеримента. Сада су у оваквим условима плућа огледне животиње била способна да као и шкрге из воде узимају кисеоник. Али огледне животиње нису могле дуго да издрже експеримент, тј. да дишу плућима у води. Убрзо се на њима примечивало крварење из грла.

Ова тешкоћа, међутим, није обесхрабрила холандског професора. Размишљао је о разлозима неуспеха у својим огледима и открио их. Слатка вода, која има у себи незнатну количину растворених соли, лако је била увлачена у

ћелије плућног ткива и продирала даље. Вода се понашала према законима физике тј. кретала се у правцу веће концентрације соли која влада у ћелијама организма животиње. Због тога је професор на пуно акваријум водом веће концентрације растворених соли, односно он је у акваријуму стварао тзв. физиолошки раствор који има у себи концентрацију соли сличну по количини оној која постоји у крви огледне животиње. И успех није изостао. Сада су се у оваквим условима притиска, количине кисеоника и соли у води уместо риба кретали мишеви, пацови и пси.

Интересантно је да су пси боље подносили овај „подвод

ни живот“ него мишеви и пацови. Један пас је провео у оваквој води пуна 24 сата и после овог тешког огледа живео је „на сувом“ још месец дана. Данас су ово заиста фантастични експерименти, али већ сутра ће њихова примена бити стварност. Не треба изгубити из вида да у великим морским дубинама влада велики притисак и да је морска вода по концентрацији растворених соли врло слична оној која постоји у нашој крви и да смеле идеје научника виде човека у одређеним морским дубинама где се слободно креће... Али даље пуштање машти на вољу већ иде сувише у област фантастичног.

ЛЕГЕНДА ИЛИ СТВАРНОСТ?

Француски професор Бернар Ајвелманс већ седам година пише и сређује дебео рукопис који је посвећен загонетним станицама мора, а пре свега „морском змају“, о чијем је постојању последњих година прикупљен низ података. Само овај професор успео је да скупи о овоме око 600 саопштења. Он сматра да само око 100 саопштења представљају или новинарске „сензације“ или непоуздане податке, а да се у око 500 саопштења ради о неким животињама које науци још нису познате.

Већина посматрача и истраживача који су видели оваква или онаква непозната „чудовишта“ своде свој опис на неке основне црте. Обично се ради о животињама дугог врата, који високо уздижу изнад воде, са змијоликом главом и огромним очима. Иако се мисли да би ово чудовиште било нека врста прастарих динозавра, иначе изумрлих врста гмизаваца, поменути професор није тога миш-

љења. — Ја сам убеђен — рекао је он — да се не ради о једној врсти, него о целој групи сасвим различитих животиња. Врло је вероватно да је морски змај у ствари сисар.

О овим чудовиштима холандски зоолог Аудеманс има своје мишљење. Он претпоставља да се ради о научницима непознатој врсти китовских животиња са издуженим вратом и репом. Дански океанограф Брун сматра да би овај „морски змај“ био у ствари нека динозаврска јегуља. Своју претпоставку он заснива на једној ларви јегуље дугачкој око 1 метар, коју је научник уловио и која би вероватно дала животињу дугу више метара.

Иако се не искључује могућност да су појединци који су описали динозавску животињу њу заиста и видели, сигурно је да у њиховим описима има доста субјективног. Јер не треба заборавити да после кита највећа животиња наше планете, је један бескичмењак, односно хоботни-

ца звана стручно „Архитеутис“ тешка иначе неколико тона, има очи које у пречнику износе 30 см! А управо такве огромне очи помиње највећи број сведока као главну карактеристику морског чудовишта.

Из веома опширног материјала и из различитих описа морских „немани“ француски професор истиче да је на основу систематизованог материјала било могуће извући више закључака. Анализирајући, на пример, географске координате где је виђена непозната морска „неман“ излази да је она становник средњих географских ширина и да је тешко видети је у поларним и тропским морима. Исто тако је запажено да је непозната динозаврска животиња на северној земљиној полулопти виђена у периоду од маја до септембра, а на јужној од октобра до марта.

Ова скромна сазнања, извучена на основу статистичких података, на жалост, за сада су готово једини подаци, мада постоји и неколико конкретнијих докумената. Наиме, загонетна животиња је виђена 1956. године у близини острва Њуфаундленд, године 1958. у близини јужноафричких обала, 1960. поред острва Нови Хебриди, док је 1962. године непознато биће са гривом често виђано у заливу Калдборо на острву Ванкувер. Најзад, последња вест је да је непознато чудовиште са главом крокодила и дугим вратом примећено у заливу Масачусетс.

Најверодостојнији податак у овом погледу представља оно што је видео и описао руски биолог М. Гладких, сарадник биолошког одељења јакутског одељења Академије наука СССР. Поменути биолог је радио на терену језера Хајир (Јакутска ССР). Када је једног дана пошао према језеру, угледао је непознато динозавско биће које је пузало из воде ка обали. Чудовиште је имало малу главу на дугачком врату и огромно тело са црном кожом. Биолог Н. Гладких је одмах отрчао да пробуди начелника и остале чланове биолошке станице. Али када су сарадници доточали до језера са

фотоапаратима и оружјем, „чудовиште“ је нестало. Остало је само угађена трава. У рано јутро је обично ово језеро мирно, овога јутра међутим, после нестанка животиње видели су се таласи, који су се рађали негде на средини језера, вероватно оданде где је заронила животиња.

Кад су се истраживачи вратили у станицу, биолог Н. Гладких је успео да направи цртеж животиње коју је видео. Касније су, срећом, чланови ове биолошке станице ипак успели да виде загонетну животињу. Први су је видели начелник станице и два сарадника. Ево како је то било: на средини језера изненада се појавила глава немани, затим велико леђно пераје, док је дугачак реп стварао таласе. Овај податак говори само у прилог тачности древних легенди. За науку је сада интересантно о којој се животињској врсти ради. Иако су то можда једини живи остаци давно изумрлих древних динозавских гмизаваца, коначну реч ће дати научници тек онда када буду ухватили такву животињу. До дајмо само да већ постоји више техничких пројеката и предлога како да се ухвати ова животиња, после чега ће се у потпуности објаснити вековима стара легенда о морским неманима и змајевима.

ЧОВЕК СЕ

Људи су од најдањих времена желели и покушавали да продру у дубине река и мора. Говили их је урођена радозналост (шта ли се тамо налази?) и нужа да обаве разне послове: побијање коља за сојеничка насеља, извлачење потонулих чамаца (касније и бродова), прикупљање бисерних шкољки...

Тешкоћа у освајању дубина не састоји се само у томе што у води човек не може да дише. С дубином расте и притисак воде. На дубинама већим од 30 метара обичан ваздух се претвара у отров. Под дејством притиска ткива се презасиће азотом. А ако се човек из велике дубине брзо издигне на површину, онда азот ослобођен притиском почиње да кључа. Последња тога: може да наступи слепоћа, парализа, смрт. Због тога ако је гњурац провео један час на дубини од сто метара, његово поступно подизање на површину треба да траје више од 7 часова.

Научници су ипак нашли начин како да освоје морске дубине. Саздали су нов, дубински ваздух који дозвољава човеку да се спусти на дубину од неколико стотина метара. Ево приближног састава тог ваздуха: 80 процената инертног гаса хелијума, 16 процената азота, 4 процента кисеоника. А како решити проблем постепеног, лаганог издизања на површину? Научници су одлучили: нека човек, гњурац или истраживач, остане што дуже у води и нека излази на површину само када се океанолози смењују у рату. Из Кусто у Француској, Бонд и Линк у Америци, совјетски конструктори-аматери „са градили“ су за људе подводне домове.

Врата на тим кућама замењена су округлим стакленим капком на таваници. Притисак вештачког ваздуха у тим „кућама“ истовешан је с притиском воде на одређеној дубини. У Кустовом под водном дому на дубини од 110 метара шесторица научника провели су три седмице. Сваког дана, снабдевени аквалаунима, излазили су на морско дно да би обављали своје задатке.

Двадесет девет дана и четрнаест часова провео је на дубини од 65 метара амерички космонаут, а сада и океа-

наут, Карпентер. Две седмице провела су два човека на дубини од 130 метара. И то још није крајња доња граница. Већ су извршени опити у којима су бели мишеви живели у средини чији је притисак једнак притиску на дубини од 1200 метара. Ако човек успе да освоји дубине до 200 метара, то значи да ће му један велики део морског дна, површине само незнатно мање од површине Африке, открити своја огромна богатства: нафту, природни гас, рудно благо...

Засад човек још мора да носи са собом ваздух кад се спушта у дубину и да га у одређеним временским размацима мења. А ако му се догоди да залута или му се апарат за дисање поквари? Зар се не може нешто пронаћи да човек не мора да носи са собом резерву ваздуха? Човек, ипак, не може да постане водоземац. Не може — за сад. Мада опити који се изводе у лабораторијама наводе на мисао да ће

и то бити могуће, и то у не тако далекој будућности.

Амерички научник Волтер Роб успео је да начини танку опну, дебљине од свега 0,15 милиметара, која има необична својства. Њен суперуски отвор не пропуштају молекуле воде али зато сићушни молекули кисеоника и угљене киселине прскају кроз ово молекуларно сито. Сувоземне животиње, обавијене таквом опном, остале су у води, заправо под водом, и по неколико часова.

Али, ако у води има кисеоника чему онда уопште опна? И научници Килстар и Тисинг предузели су нов опит. Они су акваријум напунили кисеоником и водом која је по саставу соли слична крвној плазми и у њега ставили мишеве. Животиње су у том акваријуму провеле 18 часова. У истом таквом акваријуму један пас је провео 24 минута. Пас за тим извукли из акваријума, испунали му из плућа воду и он је наставио да живи.

Научник Лампјер упумпаво је псима право у плућа воду засићену кисеоником. Од 16 опитних животиња 7 је издржало опите и када им је вода из плућа била избачена њихово нормално дисање се обновило.

Сва ова испитивања почела су тек пре неколико година и, као што се види, успеси су велики и охрабрујући. Није искључена могућност да ће време-

ном аквалаун и други апарати за дисање под водом постати сасвим изложни.

БИЦИКЛ И ТЕРМОФОР

Син ветеринара Џона Бојда Данлопа имао је омиљену играчку, велосипед са три точка. Млади Данлоп јурио је по собама и правно велику буку металним точковима по поду. Отац је грдио малишана, али трештање није престајало. Тишина се поново вратила у овај дом тек када се отац досетио да се послужити термофором. Он је узео обичан санитарски термофор и расекао га по ивици, а затим од њега направио крево. Данлоп је прво ставио у точкове и надувао га ваздухом. Сада је бицикл ишао меко, бешумно. Године 1888. Џон Данлоп је патентирао свој проналазак — пневматичне гуме са сабијеним ваздухом.

БЕЛА НОЋ

Француски сликар Ван Донген, пореклом Холанђанин, већ десетак година одбија да слика. Пре извесног времена дошао је к њему неки продавац слика који је пошто-пото хтео да купи једну од његових последњих слика.

Да би га се отарасао сликар је довео упорног посетиоца испред једног потпуно белог платна и рекао му:

— То је све што имам за сад од слика, а назвао сам је „Несаница“.

— Али... ту ничег нема!

— Како ничег? А ова бела ноћ, њу не видите? — тобож љутито га упита сликар.

ГОЛУБОВИ У РАТУ

У рату 1870. до 1871. године између Француске и Немачке голубови су пренели 150.000 депеша и милион писама.

КУРИР АРНО

Броду који је био удаљен од Њујорка 210 миља десила се хаварија. Брод је лутао у магли. Потребан му је био тегљач да га доведе у луку. Капетан је депешу упутно по голубу Арну. Одстојање од 210 миља Арно је претекао кроз густу маглу за 4 часа и 40 минута.

ИЗ ТРАЈАНОВА ВРЕМЕНА

Недавно су у Риму, у близини Колосеума откривени резервоари који су служили за довод воде у Трајанова купалишта, укупно девет на броју. Пространи резервоари дугачки су по 35 метара, широки 6 до 8 метара а дном им је украшено мозаиком.

РАЗУМЕ ОН ЊЕГА

Срела се два Шкотланђанина и пошто су мало попричали први каже другом:

— Знаш Мак, мало ми је непријатно, али да ли би могао да ми позајмиш пет фунти.

— Ах! Жао ми је али немам код себе...

— А код куће?

— Код куће су сви добро, хвала на питању — рече брзо Мак и остави забезекнутог пријатеља на улици.

НЕОБИЧНА СТЕНА — БИГАР

У великом шаренилу најразноврснијих стена које граде наше планине, речне долине и простране равнице, необичним начином постанка, облицима у којима се појављује и особинама, посебно се истиче бигар. То је мекана, трошна и као сунђер шупљикава стена бело жућкасте боје са великим бројем нијанси. Среће се на више места у кречњачким теренима наше земље. Тамо где се јавља у већим количинама бигар се вади и употребљава као грађевински камен. Лако се обрађује. Зидари га често тешу секиром дајући му жељени облик. Многа утврђења, старе градске зидине, цркве и манастири изграђени су од ове необичне стене.

Бигар се таложи из воде кречњачких терена. Вода која се у виду падавина излучи на кречњачке терене, раствара кречњак. Када таква — тврда вода на свом путу наиђе на места повећаних падова, плиће и шире делове речних корита, долази до по

већаног испаравања и распршивања воде. То погодује ослобађању гасова, а самим тим и таложењу бигра. Процес таложења убрзавају и бројне алге и маховине које настањују корита крашких река. Бигар се таложи у различитим облицима. Јавља се у виду покривача благо нагнутих делова речних корита преко којих стално тече вода. Ако у речном кориту постоје прегизи на њима је таложење бигра интензивније те се временом изгради мали слат, па и водопад. Преко стрмих одсека бигар се често наталожи у виду „браде“ па чак и драперије.

Највеће наслаге бигра у нашој земљи срећу се на Плит-

ВОДОПАД ПЛИВЕ КОД ЈАЈЦА

вичким језерима. Бигрене баријере које одвајају једно јеzero од другог различитих су

димензија и облика. Нарочито су лепо изражене у области Горњих језера, јер је ту

таложење бигра најинтензивније. На бигреним баријерама се развила бујна вегетација што Плитвичким језерима даје посебну драж и лепоту, коју употпуњују бројни водопади и слапови.

Велике наслаге бигра срећу се у долини и кориту Крке, притоке Јадранског мора. Преко првобитних одсека на таложиле су се моћне наслаге бигра те Крка на свом току гради седам лепих водопада. Најузводнији је Белишићки бук, висок 20 м. Низводније су слат Брљан, висок 15, широк 200 м и Манојловац, чије три бигрене баријере, поређане једна испод друге, достижу висину преко 52 метра. Још низводније су слапови Рошњак и Миљакца, а затим Рошки слат и Скрадински бук. Количина бигра наталожена на „југословенској Нијагари“, како често називају Скрадински бук, достиже огромне размере. Бигар се јавља у виду 17 степеница укупне висине 45,7 м и ширине преко 200 метара.

У долини и кориту реке Пливе, притоке Врбаса, бигар је јако распрострањен. Бигрене баријере преградиле су Пливу у доњем току и образовале Доње и Горње језеро. Водопад Пливе на ушћу у Врбас усечен је у моћне наслаге бигра, а и сам град Јајце знат

ним делом лежи на фосилним наслагама бигра.

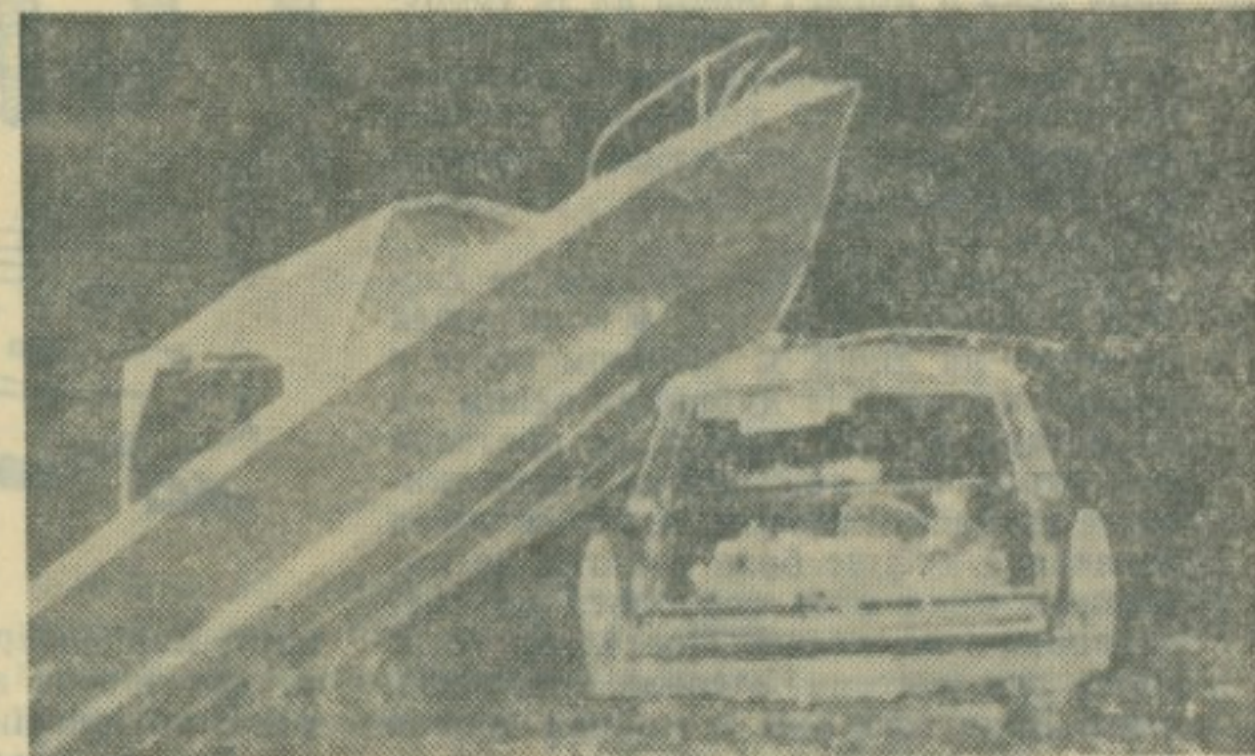
У кориту реке Уне бигра има на више места, а највише на слапу Мартин брод и код села Косела, где речно корито има мрежаст изглед од бројних бигрених преграда. Бигра има и на реци Требишати, десној притоци Неретве, Корани, којом отичу Плитвичка језера, Слуњцици, притоци Коране, неким притокама Плитвичких језера и око неких врела у Херцеговини и Словенији.

На рекама кречњачких терена источне Србије такође има више места има бигра. Највеће наслаге су у долини реке Градашнице, притоке Моравице. Дебљина бигрених наслага код слапа Рипаљке на Градашници прелази 40 м. Лепо изражена бигрена тераса налази се недалеко од ушћа речнице Бигар у Стањаначку реку (источна Србија). Бигра наталожен у виду тераса има и под југозападним одсеком планине Бељанице, а и на десној долиној страни реке Суве до, притоке Млаве. На малој бигреној тераси у долини Височице, недалеко од Пирота, уређена је башта са разноврсним поврћем. Интересантно је напоменути да се у источној Србији бигар налази у фази разарања, док је процес обнове незнатан.

МУМИИ И ВАМПИР

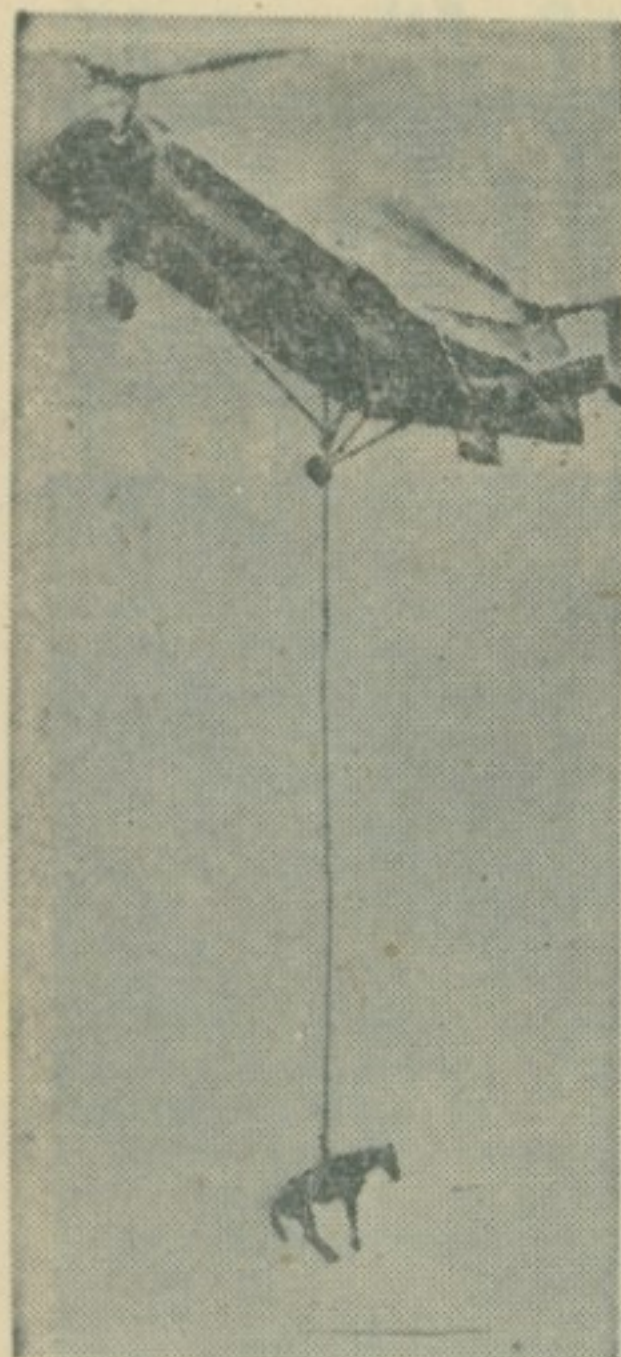
НАСУКАО СЕ НА СУВОМ

Честер Пангберн јурио је десет метара удаљен од репуном брзином својим моторним чамцем преко Охаја. У последњој секунди угледао је рибарски чамац испред правца, брзо је заокренуо кормило и... Када је Пангберг дошао к себи, његов чамац је стајао цу.

ШТО ВИШЕ ПЕШКЕ...

Седмдесетогодишњи јапански професор Тосаку Канае у току једног месеца пешачио је сваког дана готово 30 километара. И он, као и многи други, сматра да је пешачење нарочито препоручљиво за старије људе и то 10.000 корака дневно.

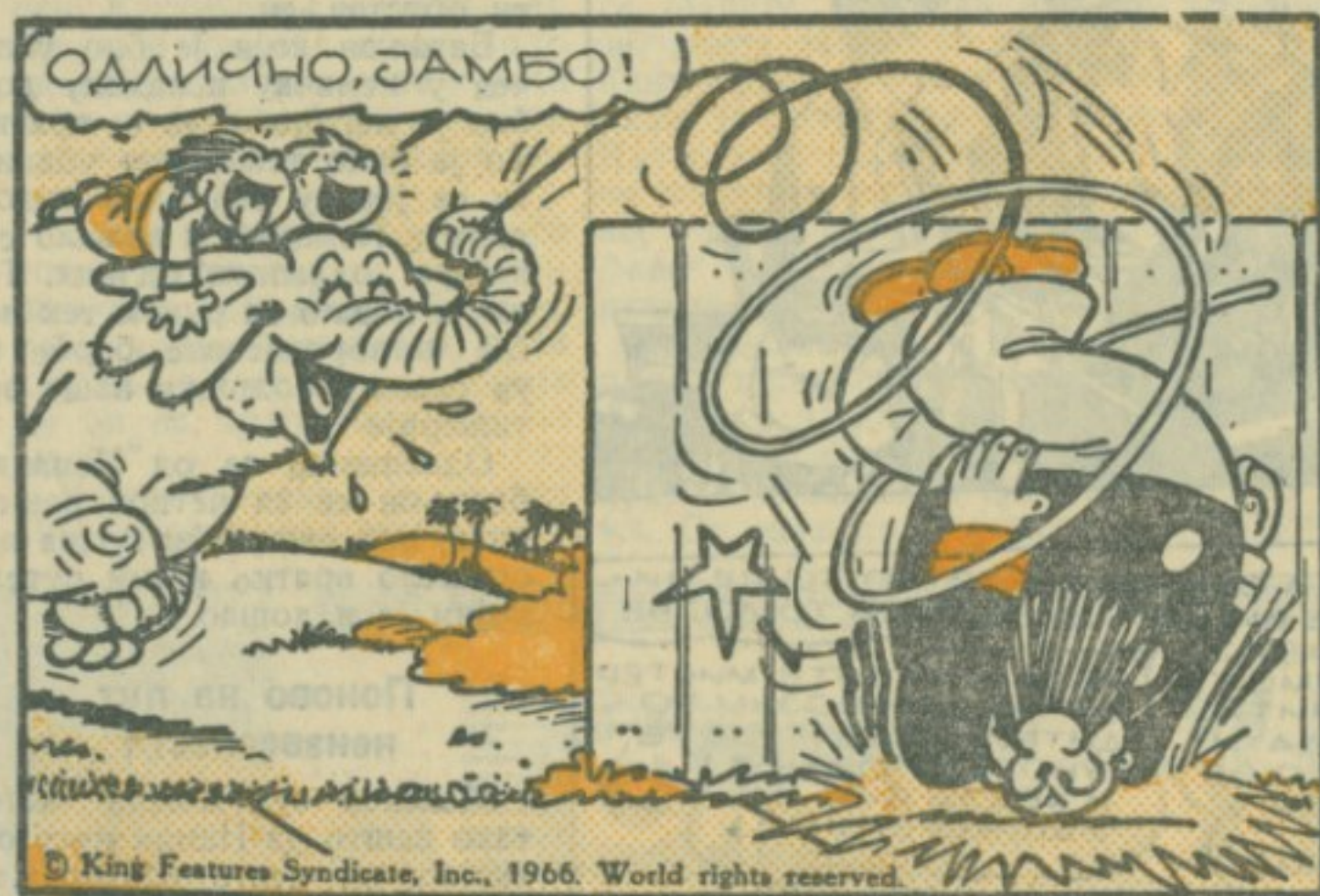
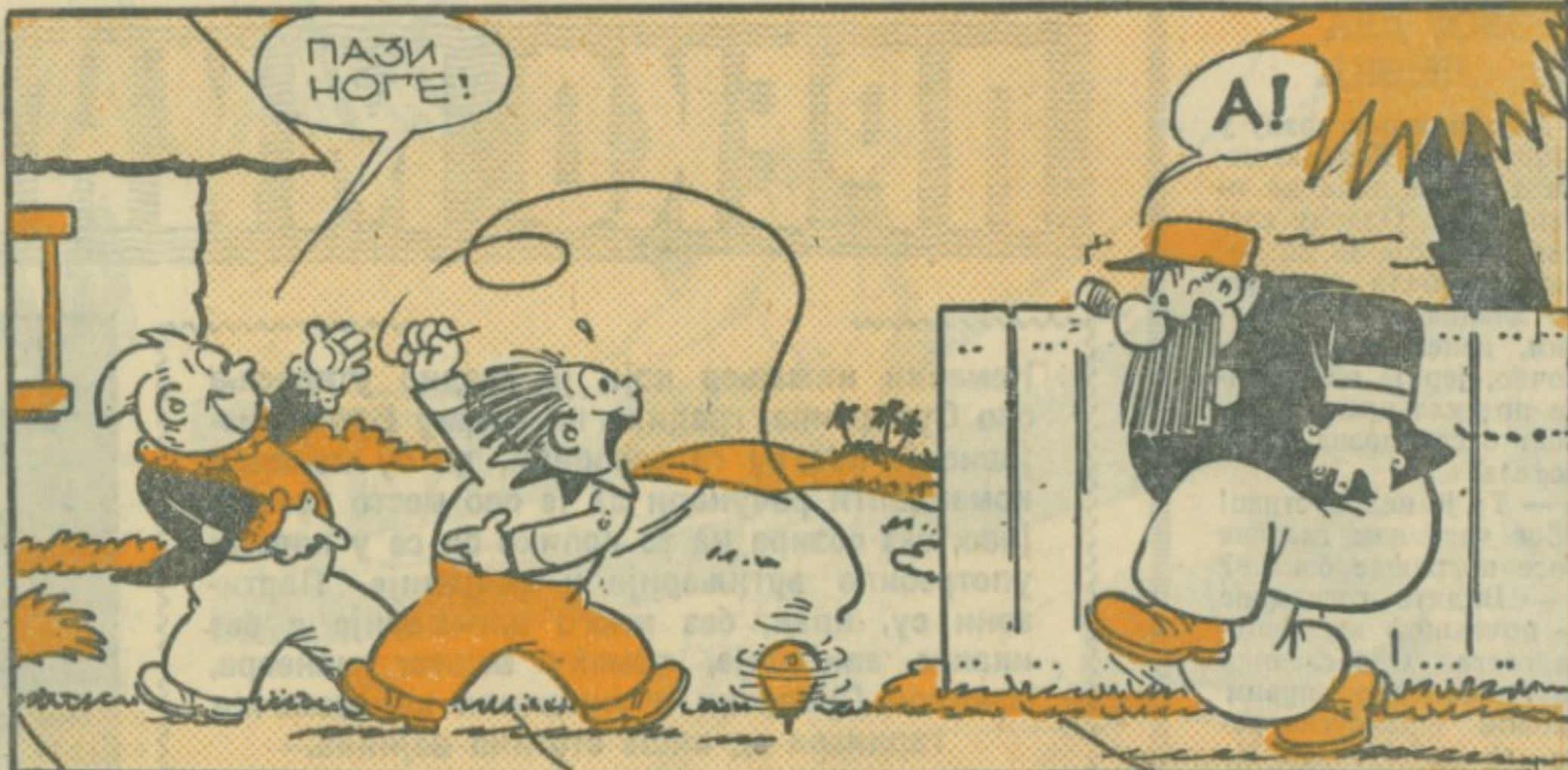
ДА НИЈЕ БИЛО ХЕЛИКОПТЕРА

Џејмс Ричардс из Калифорније једног дана кренуо је у лов. Јашући ивицом једне долине, коњ му се оклизнуо па су се и јахач и животиња срушили на дно. Срећом, добили су лакше повреде, али је терећ био такав да се он могао некако извући из долине, а коњ никако. У помоћ им је притекао хеликоптер са кога је спуштено челично ужа за које је најпре привезан и извучен коњ, а затим и Џејмс Ричардс.

НОВИ ИЗУМ

Ролшеу са мотором један су од нових изума извесног Ал Николса из Сант Петербурга, Флорида. Ал додаје гас преко кабла чија је дршка причвршћена на појас. Када пусти дршку из руку, одмах се зауставља довод гаса. Није никад пао, али ипак приликом моторизованих излета ставља заштитни шлем на главу и облачи дебеле постављене панталоне.

ПИСМОНОША ПЛИВАЧ

Пре шест стотина година у Италији, у једном селу на обали Средоземног мора, живео је један дечак. Звали су га Песце Кола. „Песце“ је на италијанском риба. Дечак је пливао и ролио као риба — то је уосталом захтевало његово занимање: иако мали, био је ловац острига. Када је Песце Кола порастао и замомчио се он је своје занимање гњурца и ловца острига заменио другим, не мање опасним. Постао је морски поштар: пливајући достављао је пошту на Липарска острва, која су удаљена од италијанске обале готово осамдесет километара. С непомочивом врећом везаном око паса, храбри писмоноша неуморно је пливао од обале до острва и назад.

За „човека-рибу“ чуо је и напулски краљ Фридрих II. Желећи да се забави, позвао је себи вео чувеног пливача и да би испитао његову вештину и ставио на пробу његову храброст, бацно је у разбеснело море један златан пехар. Песце Кола је заронио и извадио пехар с дна. Тада је краљ поново бацно пехар и обећао: — Извади пехар и ја ћу ти га поклонити, храбри младићу.

Пливач се и по други пут бацно у море, заронио... више није испливао. Море га је прогутало.

Прошли су векови. Судбина Песце Кола надахнула је немачког песника Шилера да напише своју чувену баладу „Гњурац“.

У ДВА ТРИ РЕДА...

...у свету постоји 30 погона за прераду слане морске воде у пијаћу. У њима се дневно „произведе“ око милион литара слатке воде.

...какао и чоколада највише се троше у Швајцарској и Холандији. Сваки становник у овим земљама годишње просечно поједе око 6 килограма чоколаде.

...Дамаск, главни град Сирије, најстарија је престоница у свету. Његова непрекидни „престонички стаж“ тече од двехиљадине пре нове ере.

...година 1935. била је „најбогатија“ помрачењима. Тада је са Земље било могуће посматрати 5 Сунчевих и два Месечева помрачења. Овај рекорд биће поновљен 1982. године када ће се јавити 4 помрачења Сунца и 3 Месеца.

...најмању армију у свету има држава Сан-Марино, само 11 људи, док Исланд и Лихтенштајн уопште и немају војску.

На свим великим путевима у Совјетском Савезу налазе се панон на којима су исписане огромним словима ове речи:

„Аутомобилисти, будите опрезни! Живот који ћете сачувати можда је баш ваш!“

Према статистичким подацима које је недавно објавило Британско удружење за путеве, енглески друмови су најзакрченији на свету: по једно возило долази на сваких 11,7 метара пута.

ЗБОГ ДВА ЛЕЗИКА

У једном ресторану у Монреалу, Канада, неки туриста пође да опере руке. Одврну славину из које је по ознаци требало да потече хладна вода. Међутим, изненада је покочио, јер је из славине потекла врела вода. Гост бесан позва шефа хотела:

— То је недопустиво! Због чега вам славине носе погрешне ознаке? — Видите господине — поче шеф да убеђује госта. Ова славина је обележена првим словом француске речи „chaud“ (топло). Не заборавите да се налазите у провинцији Квибек.

Гост га стрпљиво са слуша а затим упита:

— А како ћете ми објаснити што вам и друга славина носи слово „с“.

— Ето то је прво слово од енглеске речи „cold“ (хладно) — не збуњујући се одговори шеф хотела — а како је Монреал двојезичан град то се и наш хотел придржава тога да на оба језика обавештава своје госте.

ОН ЈЕ АУТОР

Један аутомобил иде цик-цак улицама америчког града Лос Анђелоса. Саобраћај једва успева да га заустави. За волаком је потпуно пијан возач. Пред њега на седишту неотворена књига „Срећан живот без алкохола“.

— Боље би било да сте прочитали ову књигу него што сте пили — љутито му се обраћа саобраћај.

— То је изlišно — ја сам аутор.

ШТА ЗНАЧИ ЗАРЕЗ

Неки венецијански трговац у старо време дао је писмену обавезу да ће у част бога мора Нептуна поставити „статуу од злата чашу која држи“ под условом да му брод са товаром стигне у назначено место.

Брод је стигао у одређено место, али је трговцу било жао да да толики новац па се досети и стави зарез: „статуу, од злата чашу која држи“.

СУСРЕТ СТАРИХ ПОЗНАНИКА

У роману „Гроф Монте Кристо“ Александар Дима описао је замак Иф. Тај замак стварно постоји, а налази се на истоименом острву у Средоземном мору, преко пута Марсеја.

Острво Иф је мало: дуго је свега 290 а широко 168 метара. У 15 веку на острву је био изграђен ловачки дом, а у 16. државни затвор.

У две затворске тамнице замка писац је сместио главна лица свога романа — Едмунда Дантеса и Опата Фарија.

Неколико година после изласка из штампаног романа „Гроф Монте Кристо“, Александар Дима је посетио острво и замак Иф. Водич у замку био је неки Грасон. Показујући собе у којима су се налазили Дантес и Фарија у пролаз кроз зид која су они направили, Грасон је приметио:

— Све је ово било описано у роману господина Диме.

— А да ли ви познајете Диму? — упита га је Дима.

— Како да не познајем! То је мој пријатељ! — одговори водич.

— Он вам је зато већма захваљан — рече Дима стежући му руку.

ПРЕКО МИНИРАНОГ МОРА

Немачки инжењер који је градио утврђења око Сумартина, градића на острву Брачу, изјавио је кад су га заробили, да су немачки команданти рачунали да је ово место неосвојиво, без обзира на то колико би се у нападу употребило артиљерије и авијације. Партизани су, ипак, без много артиљерије а без икакве авијације, помоћу вештог маневра, освојили Сумартин и уништили цео немачки гарнизон од више стотина војника.

Сумартин је био претворен у неосвојиву тврђаву. Немци су на виоковима изнад градића ископали у камену заклоне и изградили бетонске бункере одбрамбене тачке опасали су рововима, повезали их путевима, оградиле жичаним препрекама у више редова и минским пољима. На то су утврђили седамдесет хиљада противтенковских и противпешајских мина.

Тако осигуран са копна, Сумартин је био неприступачан и с мора сви прилази обали су затворени авионским бомбама од хиљаду килограма.

На линији смрти

Немци су се у овом упоришту осећали сасвим безбедно. Нико разуман неће се усудити да удари на тако јако утврђење. Али, она што је за Немце било невероватно, за партизанске команданте је било реално и остварљиво. Прва и Дванаеста

бригада 26. дивизије решиле су да изврше десант на Брач и ослободе утврђена места Супетар и Сумартин.

За напад на прво утврђење одређена је Дванаеста бригада, а борба за ослобођење Сумартина пала је удео Првој далматинској, која је била појачана једним батаљоном Дванаесте бригаде.

Партизански батаљон у немачком упоришту

Десант на Брач извршен је у ноћи између 11. и 12. септембра 1944. године. Снаге одређене за напад на Супетар, успешно су извршиле свој задатак. Првој далматинској, међутим, није пошло за руком да освоји доминантну коту изнад града, а док та кота не падне није се могло ни помишљати на ослобођење Сумартина. Било је јасно да се фронталним нападом никако не може сломоти отпор Немаца. Слика би била сасвим другачија ако би се део снага убацио у немачку позадину и извршио удар с леђа. Али како то извести?

У таквој ситуацији неко је предложио да се део снага неопажено провуче поред обале газећи воду која је била доста плитка. Тај опасан задатак постављен је пред Први батаљон Дванаесте бригаде јер је људство тог батаљона било претежно са Брача, а било је доста бораца из самог Сумартина.

Предвођен борцима који су одлично познавали терен, батаљон се поред минских поља обавирио спустио у море. Пред њима је био пут на поран и дугачак. Два-три километра ваљало је ићи кроз воду. Заобилазећи многобројне препреке и опасности бесшумна колосна Далматинаца се приближавала циљу. Напокон су избили на копно и за немачких положаја тамо где их противник уопште није очекивао.

препрека па су ишли доста брзо. А онда су изненада на басали на немачког митраљесца. Срећом он је био изгледа још више изненађен, јер партизани ту уопште није очекивао, па су га без много труда ликвидирали и неометано наставили даље.

Пошто се домогао обале, батаљон се брзо припремио за борбу и кренуо из позадине у напад на непријатеља, који је бранио најјаче утврђену тачку на доминантној коти. С фронта је на исти начин и у исто време пошла у напад Прва далматинска бригада.

Сукоб са својима

У заказано време борци су кренули у напад. За Немце је то било велико изненађење. Али управо када је требало искористити њихову забуну, дошло је до кобног неспоразума који је довео до међусобног сукоба убаченог батаљона и Прве далматинске која је нападала с фронта. Због тога је напад морао бити обустављен.

Батаљон који је био убачен у немачку позадину добио је наређење да се врати. То је било теже него убацивање јер су већ били у додиру с Немцима и ваљало се најпре „одлепити“ од њих. То је пошло за руком тек после четворочасовне борбе и уз снажну подршку наше артиљерије.

Одлепивши се од Немаца, батаљон се са четири рањеника, под заштитом мрака неопажено вратио истим путем којим је и дошао.

Поновно на пут неизвесности

Маневар су извели исто тако вешто да Немци нису открили ни место убацивања, ни пут којим су се повукли. Решено је да се понови напад с убацивањем батаљона и то на истом месту.

Већ осамнаестог септембра око један час после поноћи батаљон је на исти начин и истим путем кренуо у непријатељску позадину.

Пут је већ био познат. У почетку није било никаквих

Између две ватре

Нашавши се између две ватре, Немци нису могли да одоле налетима убаченог батаљона који је за непуну два часа ликвидирао неколико утврђених тачака.

Кад је изгледало да је најтежи део посла обављен, када се очекивао пад кључних тачки на путу за Сумартин, Немци су са Сумартинског рта кренули у противнапад на убачени батаљон. Партизани не то није збунило. Уз снажну подршку своје артиљерије одбили су напад и изоловали немачку јединицу на Сумартинском рту, а осталим снагама наставили су напад на доминантну коту, да би се убрзо спојили са Првом далматинском која је, провукши се кроз пролазе у минским пољима и жичаним препрекама, надирала с фронта.

Заједничким снагама за неколико часова су освојили Сумартински рт затварајући у исто време обруч око доминантне коте. Немци нису могли да одоле силovitим налетима Далматинаца. Негде око седамнаест часова положили су оружје и браниоци најјачег дела упоришта.

У овој смелој акцији за ослобођење Брача избачено је из строја више од седам стотина немачких војника, а далматинске бригаде су изгубиле 35 бораца док је 197 рањено.

ЧИЧА ТОМИНА КОЛИБА

НЕКОЛИКО КИЛОМЕТАРА
ОД КУЋЕ ЈЕДАН КОЊАНИК
СУСТИГАО ЈЕ КОЛА.

ОХ, МИСТЕР
УОРБЕ! КАКВО
ЛЕПО ИЗНАЕ-
ЋЕЊЕ!

А ЗАР ВАС НИЈЕ СТИД ШТО
КАД ВАШИ РОДИ-
ТЕЛИ МОГУ ДА ИХ
ПРОДАЈУ ЗАШТО ЈА
НЕ БИХ МОГАО ДА ИХ
КУПИМ И ПРЕПРО-
ДАМ!

ОХ! ДА САМ ЈА ОДРАСТАО ТО СЕ НИ-
КАД НЕ БИ ДОГОДИЛО, ЧИКА ТОМО! НЕ
ОЧАЈАВАЈ!
МИ ЊЕМО ТЕ
ОТКУПИТИ.
НЕЋУ ДАТИ
МИРА ОЦУ
ДОК ТО
НЕ
УМИНИ!

ДОСТА ВРЕЉАЊА! НЕМАМ
ВРЕМЕНА ЗА ГУВЉЕЊЕ!

АЛИ СЛЕДЕЋИХ
ДАНА ТРГОВАЦ ХАЛИ НИЈЕ
СЕДЕО СКРИТЕ НИЈУКУ! КУПИО
ЈЕ ЈОШ РОБОВА И СА ТОМ СВОЈОМ
„РОВОМ“ УКРЦАО СЕ НА ПАРОВИД
КОЈИ ЈЕ ПЛОВИО НИЗ МИСИСИПИ.

Чувена грешка

У француском листу „Конститусионел“ објављене су две вести: једна о формирању нове владе, а друга о саслушању једног криминалца. Приликом слагања текстова су се измешали, а ни коректори нису видели грешку, па је испало овако:

О првом догађају, тј. о саставу кабинета лист је писао: „Његово величанство краљ позвао је јуче господина Тјера (1797—1877) и понудио му да формира нови кабинет. Уважени државник одговорио је његовом величанству:

— Жалим само једно — што вам не могу заврнути шију као пилету.

У вести о саслушању криминалца је писало:

„... Убица је био ухапшен синоћ. Приведен је на судско ислеђење, он је... засуо увредама и претњама: — Бог и људи могу да посведоче да никада нисам имао других жеља осим да верно служим моме краљу и Француској“.

Тајанствено острво

ПО РОМАНУ
ЖИЛА ВЕРНА
ЦРТА: И. КРУЉЕВИЋ

Шаховски календоској

ХОНОРАР РЕШЕВСКОГ. — Велемајстор Самјуел Решевски, као и већина познатих шаховских имена у свету, живи од шаха. Он добија помоћ од шаховских мецена, уз одређену награду игра симултане утакмице, а из једне новине објављене у америчком часопису „Шах“ види се да постоји још начина да се помоћу шаховског знања повећају приходи. Решевски је спреман да iscrпно анализира партију сваком шахисти уз хонорар од пет долара, док само три долара стаје анализа неке критичне позиције у партији или одговор који се тиче те партије.

АМЕРИЧКИ ШАХОВСКИ КЛУБОВИ. — Шаховски клубови у Америци знатно се разликују од оних у Европи. Шах-клуб у граду Фениксу (Аризона) отворен је само уторком и петком од 19.30 часова, па — све док има играча! Сусрет чланова шаховског клуба у Портланду одржава се само једном недељно — петком увече, док се шахисти града Јамајке у држави Њујорк могу да састају non-stop. На њиховом клубу стоји натпис да се ту шах може играти и пре подне, по подне и увече. У Западном Оринџу у држави Њу Џерси клуб је основан још 1934. године и налази се у кући Е. Форилоса. По утврђеном кућном реду шахисти долазе у посету свом сталном домаћину.

ХУМОР НА ШАХОВСКОЈ ТАБЛИ. — Хумористи су успели да створе непобедивог шахисту. То је старији човек са дугом густом брадом која у току игре покрива један део шаховске табле — онај где се налази краљ. Кроз тако непробојну одбрану нису у стању да „прођу“ фигуре са супротне стране. Насупрот хумористима на-

учици, међу њима и експрвак света у шаху Ботвиник, труде се да створе шаховског робота, електронску машину за играње шаха која не би у току игре чинила грешке.

МАЈСТОР И МИКРОФОН

У дворанама и предворјима Уметничке галерије у Дубровнику одвијала се 1950. године девета по реду шаховска олимпијада. Велико интересовање приморало је организаторе да издају специјалне пропуснице за мањи број гледалаца, које су биле бесплатне. Па и они који су успели да уђу у шаховску арену морали су да се задовоље праћењем најинтересантијих партија на демонстрационим таблама, јер су мајстори били одвојени иза решеткасте оgrade да би могли неометано да играју. За бројне љубитеље шаха, којих је било на стотине, организато-

ри су обезбедили приказивање најинтересантијих партија под ведрим небом — на једном од пространих дубровачких тргова. Наши истраживачи мајстори су помоћу микрофона сваке вечери бројним љубитељима шаха коментарисали партије које су биле у току. Млади мајстор Андрија Фудерер док је коментарисао завршетак партије Пирц — Моркен толико се уживео у шаховску борбу да је срушио микрофон. Док се квар није отклонио остали мајстори су морали да вичу колико год су могли коментарисајући партије које су биле на реду.

Леви корак је дужи

У Венецији на тргу Светог Марка извршен је оглед који је привукао пажњу многих људи. Они који су желели да учествују у овом огледу стали су насупрот цркве на одстојању од 175 метара. Завезали су им очи и позвали их да дођу до фасаде. Иако је ширина цркве 82 метра, нико од њих није успео да наиђе на њу: сви су скренули у десну страну. На равном терену без тачке за оријентацију човек не иде право, већ скреће удесно, пошто је леви корак дужи од десног за око 0,1 до 0,4 милиметра.

БОРБА ИЗНАД АМБИСА

Један грузијски чобанин имао је повеликог и јакот вучјака Топуша. Једне вечери вучјак је запазио да је из стада нестало јагње. Одмах је отрчао до реке где је стадо пасло у току дана. Тамо је нашао јагње, узео га у зубе и кренуо ка стаду.

Прешао је био око 200 метара а тада је спазео три вука која су му ишла у сусрет. Топуш је потрчао брже, али је одмах угледао да га гонц још пет вукова. Топуш је мало застало а затим је нагло скренуо ка реци. Трчао је по ивици стрме обале. За њим је јурило осам вукова. На ивици једне стрме обале Топуш је стао, испустио јагње и заштитио га својим телом припремајући се за борбу. Два вука кренула су напред. Топуш им се бацио у сусрет. У стреловитом налету оборно је једног вука низ обалу, а затим напао другог. За трен ока и други вук се сурвао низ литицу. Притрчао је други чопор вукова. Три вука одједном су кидисала на Топуша. Настала је крвава борба. Након кратког времена клупко се разирисало: један вук се ваљао по земљи, а друга два су одскочила у страну. Топуш је бацио поглед око себе и тада је бесно залајао. У помоћ су му стигли вучјаци Дармош и Рушај. Мрки разбојници дали су се у бекство. Топуш се стресао, затим је узео јагње поново у зубе и храмљући на рањену ногу лагано се упутио ка стаду.

РАДОСТАН ШТО НИЈЕ МЛАД

На последњем гостовању у је чаробњак, писали су кри-
Њујорку Морис Шевалије пе-
вао је: „Радостан сам што ни-
сам млад“. Пре месец дана
свечано је прослављен његов
78. рођендан.

Када је недавно отпочео
своје четворонедељно госто-
вање у Валдорф Асторији, о-
пет је одушевио публику сво-
јим песмама: Лујза Мими и
Валентина. Овај најомиљени-
ји француски шансонјер по-
брао је огромне аплаузе. „Он

Морис Шевалије после све-
га тога олако прелази преко
својих успеха слегањем ра-
мена и са галском духовито-
шћу, алудирајући на данаш-
њи начин извођења забавних
песам, па каже: „Ја имам са-
вим једноставан стил, не ба-
цакам се, не скачем преко кла-
вира и не цепам своју кра-
вату, а публика ме ипак во-
ли“.

Укуси се мењају

Када је француски инжењер А. Г. Ајфел 1887. године
приступио изградњи познате куле у Паризу, генерални
комесар светске изложбе у Паризу добио је писмо сле-
дећег садржаја:

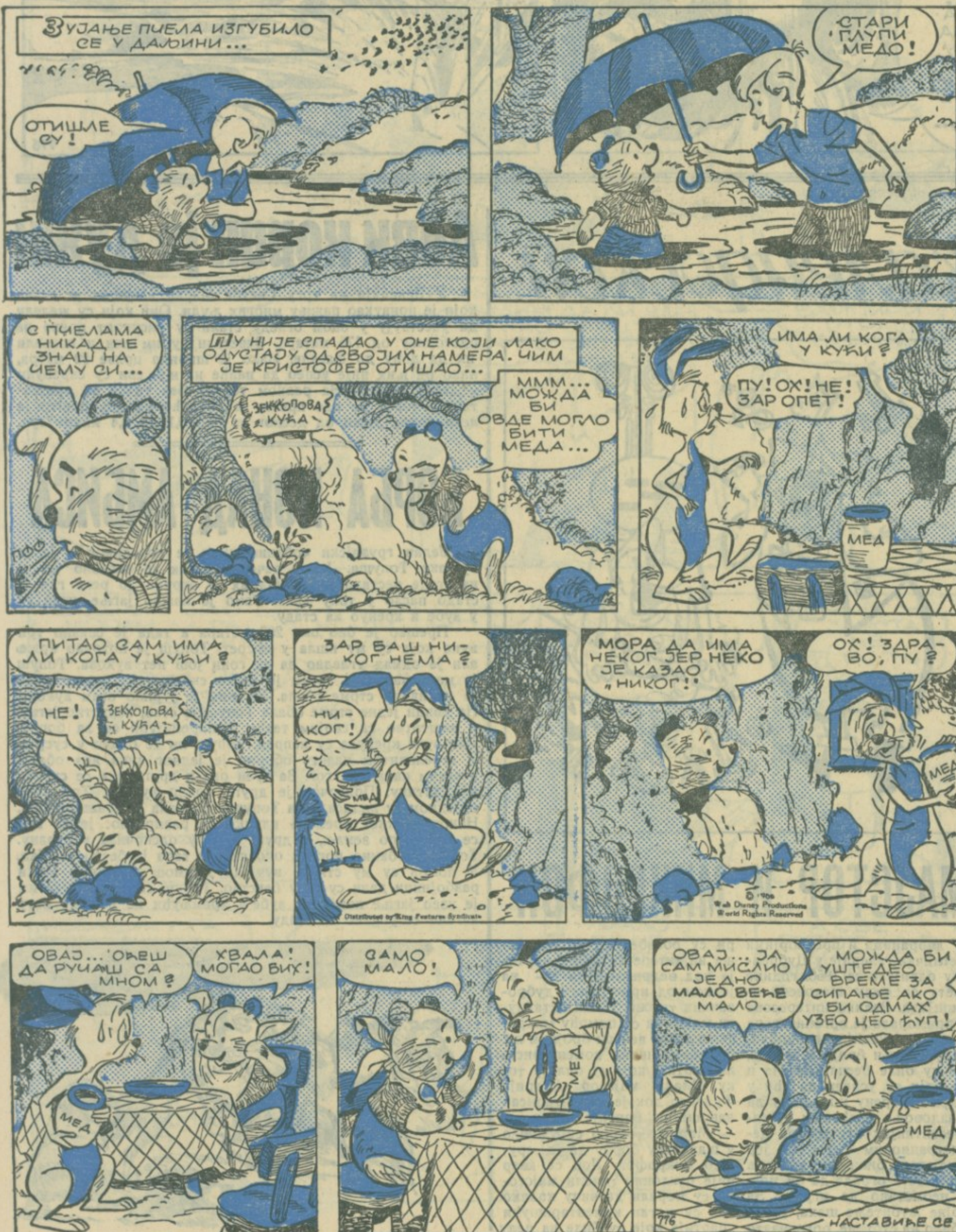
„У име правог укуса, у име уметности, у име фран-
цуске историје која је сада угрожена, ми — писци, умет-
ници, скулптори, архитекти, страсни обожаваоци до данас
беспрекорне лепоте Париза, с дубоким негодовањем проте-
стујемо против изградње у срцу наше престонице некорисне
Ајфелове куле. Зар ће извештачени утицај сиромашне
фантазије конструктора машина да унакази Париз и да
га осрамоти. Пошто је Ајфелова кула, од које би се одрекла
и комерцијализована Америка, без сваке сумње срамота
за Париз. Када странци посете нашу изложбу они ће
узвикнути: „Шта је ово?“ Зар су Французи нашли да нам
ово покажу да би истакли свој толико хваљени укус?“
Они ће бити у праву кад нам се буду смејали!

Писмо је потписало 40 познатих француских интелек-
туалаца.

WALT
DISNEY

ШУМА ДЕТИЊСТВА

ПО
РОМАНУ
А.А.МИЛНЕ

Писма читалаца

Имам 17 година и веома бих волела да се дописујем
са дечаком или девојчицом из ваше земље.

СССР В. К. О.
Ленинград
ул. Ударная 15
Нелюдиной Нины

Ученица сам 8. разреда. Зовем се Нина и имам 15 го-
дина. Желим да се дописујем са децом из Југославије.

СССР В. К. О.
Усть Каменогорск
ул. Юннатов 44
Фадеевой Нины

Зовем се Оља, имам 13 година и идем у 6. разред
школе бр. 17. Желим да се дописујем с југословенском
децом.

СССР В. К. О.
Усть Каменогорск
ул. Бажова 578
Жабини Оли

Желим да се дописујем с југословенским пионирима.
Молим њихову адресу:

СССР
В. К. О. Шемонаихинский р-он
с. Верхубинка
Данилова Лиза

Желела бих да се дописујем са друговима и другари-
цама из наше земље и иностранства на српскохрватском
језику. Имам 13 година.

Бошњак Весна
Александрово
Градишћанска 6
Суботица

Редовно читам ваш лист, а такође и рубрику „Писма
читалаца“. Имам 13 година, сакупљам разгледнице, марке
а волим и филм. Желео бих да се дописујем са друговима
и другарицама из наше земље и иностранства. Језик до-
писивања руски.

Раца Ментовић
Ул. Хаџићева бр. 47/2
Сврљиг

Нас две смо редовне читатељке „Политикиног забав-
ника“. Молимо вас да нам објавите адресе у вашем листу.
Обе имамо по 15 година и ученице смо економске школе.
Желимо да се дописујемо са друговима и другарицама
широм наше земље. Наше адресе су:

Нада Пејин
1/3 Економске школе
Зрењанин
Мирослава Белић
1/1 Економске школе
Зрењанин

Редован сам читалац вашег листа и желео бих да се
дописујем са друговима и другарицама из иностранства и
земље па бих вас замолио да објавите моју адресу.

Имам 18 година и сакупљам разгледнице и марке. Је-
зик дописивања: немачки, француски, енглески, руски и
српскохрватски.

Данко Божиловић
Ул. Маршала Тита 228
Зајечар

Ученица сам треће године Економске школе у Лозници,
зовем се Љиљана Ковачевић. Желела бих да се дописујем
са другарицама и друговима из наше земље и Француске.
Језик дописивања српскохрватски и француски. Скупљам
разгледнице и фотосе певача забавне и народне музике.

Љиљана Ковачевић
„7 јули“ 45
Лозница

Редован сам читалац вашег листа и желео бих да се
дописујем са друговима и другарицама широм наше земље
и иностранства. Имам 14 година и похађам 8. разред ос-
новне школе. Језик дописивања: српскохрватски и руски.

Душко Кондић
Ул. Радничка бр. 1
Ветерник
Нови Сад

Имам 13 година и ученица сам VII разреда основне
школе. Желела бих да се дописујем са друговима и дру-
гарицама из наше земље и иностранства. Језик дописивања:
руски и српскохрватски.

Николина Стојковић
Ул. Партизанска бр. 104
Гај код Ковина

Имам 17 година и идем у II разред Економске школе.
Зовем се Танасковић Драгија. Редовна сам и веома задо-
вољна читатељка вашег листа. Велики интересовање у мени
пробудила је рубрика „Писма читалаца“ те вас молим да у
њој објавите и моју адресу. Желела бих да се дописујем
са друговима и другарицама широм наше земље и из ино-
странства и то најрадије из СССР. Језик дописивања: срп-
скохрватски. Обещавам да ћу на свако писмо редовно одго-
варати. Мој хоби је сакупљање разгледница и глумица.

Драгија Танасковић
П. ЕШ
Ѓиљане — Космет

КАНТИНФЛАС

ШЕРЕТ ИЗ МЕКСИКА

Повијене главе и јаросно ричући бик је улетео у велику арену „Плаца Мексико“. Наједном је застао: угледао је матадора који је више лично настрашило насред њиве но на борца у арили. Матадор је лежерно отварао — сунцобран. Бик је полетео. У последњем тренутку мршави матадор спазео је бика и направивши смешну пируету уклонио му се с пута. „Оле“ — заорило се из публике. Бик се окренуо и поново пошао у напад. Рогови су западали ваздух и у муклој тишини зачуо се звук цепања платна. То су страдале матадорове панталоне испод којих се појавило доње рубље ружичасто као вапашски колаци и украшено чипкама.

Публика пљеска и смеје се мада је овај приказ видела досад бар десетину пута у истој арили и са истим тореадором. Јер, тај тореадор је Кантинфлас, илал број 1000 Латинске Америке и, према речима Чарлија Чаплина, највећи клоун на свету. Кантинфлас је једини тореадор и је дини глауца који може да ис пучи свих 46.130 седишта „Плаца Мексико“, највеће арене на свету.

Остали свет упознао је и заволео Кантинфласа као Пас партуа, слугу у чувеном филму Мајкла Тола, „Пут око света за осамдесет дана“.

Кантинфлас није филмска звезда у холивудском смислу те речи. Мршав усукан (једва да има 50 килограма), он носи широке, пругасте панталоне које висе баш као на страшилу, белу „реклу“ с дугачким рукавима и полераз огртач елегантно пребачен преко једног рамена.

Ни његово лице није лице филмске звезде. То је пре астетичка маска: широке жаголице, бронзана кожа, прне перетске очи, спљоштен нос, широка клоновска уста а изнад њих танки бркови који више личе на обрву која је залутала на погрешно место.

Право Кантинфласово име је Марио Морено. И ево како Марио Морено објашњава Кантинфласову популарност у Мексику и Латинској Америци: „Он никоме није непријатељ. И увек покушава да буде на вашој страни, нарочито кад не зна која је ваша страна. Он је најсимпатичније оличене мексичког сиромаша и сиромаша читавог света.“

За гледаоце у земљама Латинске Америке Кантинфлас ва непрекидна борба против неправде представља у ства-

ри борбу коју милиони њих воде за свој свакодневни живот. Као и Чаплинов скитница, Кантинфлас је жртва друштва, прогонен као пас који мора да се довија и употребљава сву своју домишљатост да би се одржао у животу и који на крају, ипак, доживљава своје мале победе.

Сиромашан али не понизан, он има осећање за лепо — и лепе девојке наравно — те чије чисто срце отворено за цео свет и способност да изигра закон и збуни представнике закона. Доведен у шкрипац, Кантинфлас почиње да изручује из себе праве водопаде бесмислених речи и рече ница гледајући сабеседника наивним очима недужног детета.

Живот Марија Морена готово је истоветан са животом личности које Кантинфлас игра у својим филмовима: мали „нико“ који се мучно пробија да би на крају ипак постао „неко“.

Марио Морено је рођен 1911. године, као шесто дете

у породици са 15 деце, а од растао је у тешкој сиротињи. Његови родитељи су некако успели да га пошаљу у медицинску школу али он је више волео да пева и игра но да учи. Школу је напустио после две године да би за два-три месеца наднице обављао разне послове. Покушао је чак и да буде боксер али на рингу није успевао ништа да заради — сем модрица и чворуга.

Најзад, 1928. године Морено се запослио у једном циркусу као певач и танго-играч. Једне вечери циркуски „цере монијал-мајстор“ није дошао на представу. Директор циркуса зграбио је Морена и изгутао га пред публику. „Кажи нешто“, наредио му је.

Марио је, тетурајући се, изишао у циркуску арену. Кад је почео да говори, нико га није разумео. Муцао је, речи су биле невезане. Публика је почела да се кикоће. Пошто је изговорио још две-три непеване реченице побегао је а за њим се заорио смех. „Слушај! Смеју се! Успео си!“ Збуњени Марио осетио је да га је неко поново гурнуо у арену. Била је то Валентина Зубарев, кћер сопственика циркуса.

Публика је, својим смехом и аплаузом, отворила сопствену циркуску очу за комичарски талант његовог службеника и он га је убрзо унапредио за циркуског конференсијеа и — свог зета. Биографи данас тврде да је Валентина Зубарев била та која је помогла Марију да своје муцање, настало од страха пред публиком, претвори у намерно невезан говор који га је учинио популарним.

До свог уметничког имена дошао је савим случајно. Једне вечери, за време пробе, не ко му је пакосно довикнуло: „En la cantina tu inflas!“ — што би се отприлике могло превести „Кад пијеш, онда ти језик ради“. Додатне речи нису биле ласкаве, али се Марију свидела њихова звучност. И сажео их је у Кантинфлас. То његово име данас је део шпанског језика. Као глагол „кантинфлар“ значи говорити много и рећи мало, док именица „кантинфлас“ означава симпатичног клоуна.

Кантинфласова популарност постепено је освајала Латинску Америку и 1940. године он почиње да игра у кратким рекламним филмовима. Од њих до правих фил-

мова пут није био дугачак. Данас је педест петогодишњи Кантинфлас најпопуларнији и најбоље плаћени глауца Латинске Америке. Кажу да и поред славе и богатства из њега увек избија нека туга. То није поза већ готово неизбежна судбина свих великих клоунова. Увеселећавање других замара и растује.

Кантинфлас не изневерава оне по чијем је узору створио свој уметнички лик. У току једне године он приреди око стотину представа у добротворне сврхе и на већини њих изводи своју чувену тачку: борбу с биковима. До-

душе, бикови с којима се он бори, одевен у свој већ традиционални тореадорски костим, млађи су и мањи од оних пред које излазе прави тореадори, али су ипак опасни. Уз осмех, Кантинфлас каже: „Бик не зна да ја треба да будем само смешан и озбиљно напада.“

На начин који подсећа на донкихотовски, Кантинфлас покушава да се бори против сиромаштва. Он издржава де сетак сиромашних породица а пре неколико година почео је да у једном предграђу Мексико Ситија подиже удобне зграде за становање за оне

најсиромашније. Да не би по вредио њихов понос, он им продаје станове уз симболичне месечне отплате од око 300 динара, да би и тај новац дао за одржавање тих зграда.

Од почетка своје филмске каријере, а то значи већ 25 година, Кантинфлас снима са мо један филм годишње, а остало време проводи малтене као путујући глауца приређујући представе широм Мексика. Више од филма он воли лични контакт с публиком која пуни гледалишта и арене да би видела Кантинфласа, неспретног али домишљатог шерета из народа.

НЕОБИЧНО ЗАНИМАЊЕ

Чарлс Геј из Лос Анђелоса има необичну пасију: он од пластичне масе прави велике моделе инсеката. У том послу он се толико извештио да његови модели у потпуности одговарају својим често врло ситним узорима, у свим детаљима, чак и длачицама по телу, боји итд. Велики подстрек за тај посао добио је када му је један амерички музеј откупио 35 примерака из његове збирке и добро му за то платио. Отада Чарлс израђује по поруци збирке за

многе музеје, школе и изложбе. За израду једног јединог инсекта потребно је младом уметнику, да га тако назовемо (поред велике прецизности посао захтева и уметничку инспирацију) и по два дана.

ХИЧКОК СА ГЛУМЦИМА ИЗ ФИЛМА „ПОЦЕПАНА ЗАВЕСА“
горе ЧУЛИ ЕНДРЈУС, а доле ПОЛ ЊУМЕН

ЗА ВРЕМЕ СНИМАЊА ХИЧКОК ОДРЖАВА
ТЕЛЕФОНОМ ВЕЗУ СА СНИМАТЕЉИМА

УМЕСТО ИНТЕРВЈУА

Готово у сваком Хичковом филму појављује се и сам аутор, па макар то било само за један трен. Тако ће бити и у његовом последњем филму који се управо снима, а носи назив „Поцепана завеса“.

Да ли криминални филмови лоше делују на психу гледалаца?

Хичкок није тог мишљења, он се не слаже са психолозима, који тврде да није „здраво“ да се публика кљука у биствима, потерама, стравичним сценама. Хичкок сматра да баш због тога што он, тако рећи, уводи криминал у собу, на неки начин смирује гневне људе, који су можда наклонени криминалу и на

тај начин задовољавају потајне жеље за осветом и осећање мржње.

Одакле црпите идеје?

— Црпем их из свакодневног живота, многи гледаоци могу себе да познају у личностима мојих филмова. — Хичкок воли да прича о свом раду. Увек узима само добре глумце, који тачно одговарају улози. Иако Хичкок има 67 година, а филм „Поцепана завеса“ је његово 50. дело, он о њему говори са пуно одушевљења. Ипак, он тврди да је „филм само филм, а никако уметничко дело“.

Како режирате?

— Све припремим унапред. Код мене нема на сцени до-

говарања са протагонистима и мењања сценарија, као што раде моје колеге. То ми личи као да диригент први пут види ноте кад ступа пред публику и оркестар. — Хичкок све договара унапред, врши пробе, зна где треба да стоји камера и какво му је светло потребно. — Кад снимам, онда снимам — каже симпатични дебељко.

Да ли имате намеру да снимате неки вестерн?

— Не, никако! У вестернима се понављају увек исти, стереотипни карактери. Можете ли да замислите вестер у коме се леш крије у орману?

Први помен о скривеном благоу налазимо још код Платона који је живео пре 23 века. О закопаном богатствима писао је и Аристотел у својој „Политици“. О благоу скривеном у земљи маштали су и стари Римљани и многи од њих сањали су да ће га једног дана наћи и преконоћ постати богати и моћни. Понеки су га и налазили али тек тада су настајале брига. Јер, правници у старом Риму нису били јединствени у мишљењу: чије је благо нађено у земљи? Једни су сматрали да благо треба да припадне ономе ко га је нашао, а други да је својина оног на чијем је имању нађено. Покушавајући да помири ова два гледишта император Јустинијан је донео закон по којем половина блага припада сопственику земље, а друга ономе ко га је нашао.

И у средњем веку је питање блага нађеног у земљи било предмет оштрих расправа између учених правника. Ипак, већина се слагала у једном: ако је благо нађено захваљујући помоћи доброг духа, налазач има право да га задржи. Ако му је пут до блага указао зао дух, благо су му одузимао у корист — благајне владара. А оптужили човека да одржава везу с господаром пакла није било тешко и такав „срећник“ не само што би изгубио оно што је нашао већ би и стигао — на ломачу.

Ипак, и поред сурових закона и великог ризика људи су покушавали да дођу до скривеног блага склапајући савез чак и са прим ђаволом. Треба знати да се у средњем веку веровало да су скровишта блага зачарана и да се до њих не може доћи ако човек не зна тајни кључ. И тада су се појавила разна упутства за тражење скривеног блага, рукописи који су често били ништа мање драгоцени од драгоцености које је помоћу њих тек требало наћи.

У 17. веку и неколико дуката већ је представљало богатство. Колико је тек онда била фантастична свота од

8.000 дуката коју је у то време дао један човек да би дошао до ретке књиге за коју

лом помоћу које могу да нађу терам духове да ми створе све што ја пожелим, било то

грамзивост се родила сутрадан после рођења приватне својине. Отада је та ружна страст опустошила многе душе. Мидски краљ Мида под чијим се грамзивим додиром све претварало у злато, Харпагон, Гобсек, Шалок — то су само најпознатији ликови из литературе које је грамзивост претворила у своје робове. Многи богаташи, растрзани страхом да би могли да на било који начин изгубе благо, поверавали су своје злато и драгоцености — земљи.

је веровао да ће га учинити још богатим! Та књига се звала „Књига чудеса написана руком доктора Јоханеса Фаустуса“ — или „Црна врана“ или „Тајна моћ над пак-

злато или сребро, велика или мала скровишта блага“.

Не треба се чудити наивности оних кроз чије је руке пролазила та књига. И пакло и духови постојали су за сопствене те књиге ништа мање реално но за нас, да тако кажемо, мотори са унутрашњим сагоревањем или електронски мозгови.

Из 17. века потиче и документ назван „Договор с ђаволом“, састављен 1776. године по свим правним прописима па чак и оверен код нотаријуса: „1. Луцифере, дужан си да ми одмах доставиш 100.000 фунти у злату. 2. Дужан си да ми сваког првог четвртка у месецу дајеш по 1.000 фунти. 3. То злато даваћеш ми у облику монета које су у оптицају тако да се њима могу користити не само ја него и они којима их ја будем дао“. Уговор има још 25 тачака у којима су набројане све обавезе обеју страна уговорница: човека и ђавола. Једна тачка односи се на скровиште с благом: „Ако ми затреба велика свота онда си ти дужан да ми саопштиш тајну скривеног блага. Ја нисам дужан да га сам тражим, твоја је обавеза да ми га, без обзира где је оно скривено, уручиш у руке“.

Човек који је склопио овај уговор с ђаволом обавезује се да ће учинити само једно: своју душу уступа господару пакла.

Овај договор пао је у руке инквизицији а заједно с њим и човек који је био спреман на све само да би задовољио своју грамзивост. А знамо да је „света инквизиција“ и за много мање кривце слала људе на ломачу.

Често су благо, да до њега нико не би могао да дође сем власника, закопавали у јаму у којој је најпре положена људска глава или неколико људских глава. Обично су тако разбојници у Русији сакривали свој плен. Наиме, веровало се да ће тада духови убијених чувати закопано благо. Да би се разбита та чаролија онај ко тражи благо морао је да убије исто толико људи колико је у јами било глава.

У Египту је, још хиљаду година пре наше ере, пљачкање фараонских гробница узело толико маха да је добило масовни карактер. Фараони су морали да поред гроб-

ница својих предака поставе даноноћну стражу, али ни стражари ни читави лабиринти од ходника који су водили у дубину пирамида нису могли да сачувају благо. Прошавши кроз руке ловаца на благо, злато фараона разлило се по читавом Истоку да би као вода на песку вестало без трага. Остали су само трагови које су пљачкаши оставили у опустелим пирамидама и — трагови у легендама.

Научници сматрају да је, на пример, позната источњачка прича „Алидин и чаробна лампа“ у потпуности заснована на пљачкању фараонских гробница. На то указује не само положај подземних скровишта но и број ходника и одаја кроз које је Алидин морао да прође да би стигао до блага. Етнографи сматрају да опис Алидинове пегине потпуно одговара гробницама у Долини царева.

Када је Џингис-кан умро његово тело сахрањено је у сред бескрајне степе. Место где је сахрањен човек који је потчинио себи пола света није било обележено чак ни једним жбуном. Да би сакри-

то није било довољно: још исте ноћи поубијали су све који су знали на којем се месту у реци налази гроб.

Године 453. умро је хунски вођа Атила назван „Бич божи“. Његово тело стављено је у златан ковчег, златни ковчег у сребрни, сребрни у гвозден а овај, заједно са златом и драгоценостима, у земљу. Хуни су, као и Готи, поубијали све који су учествовали у сахрањивању и знали где се гроб налази. Многи су тражили Атилино гроб желећи да се докопају блага. Али, све карте и тајни планови који су тобоже указивали на право место нису помогли. Атилино гроб откривен је случајно. Једна мађарска сељанка, чувајући гуске, из досаде је прекрала својим штапом по земљи. И наједном, испод свог лишћа — блеснуло је злато. То је било пре неколико година.

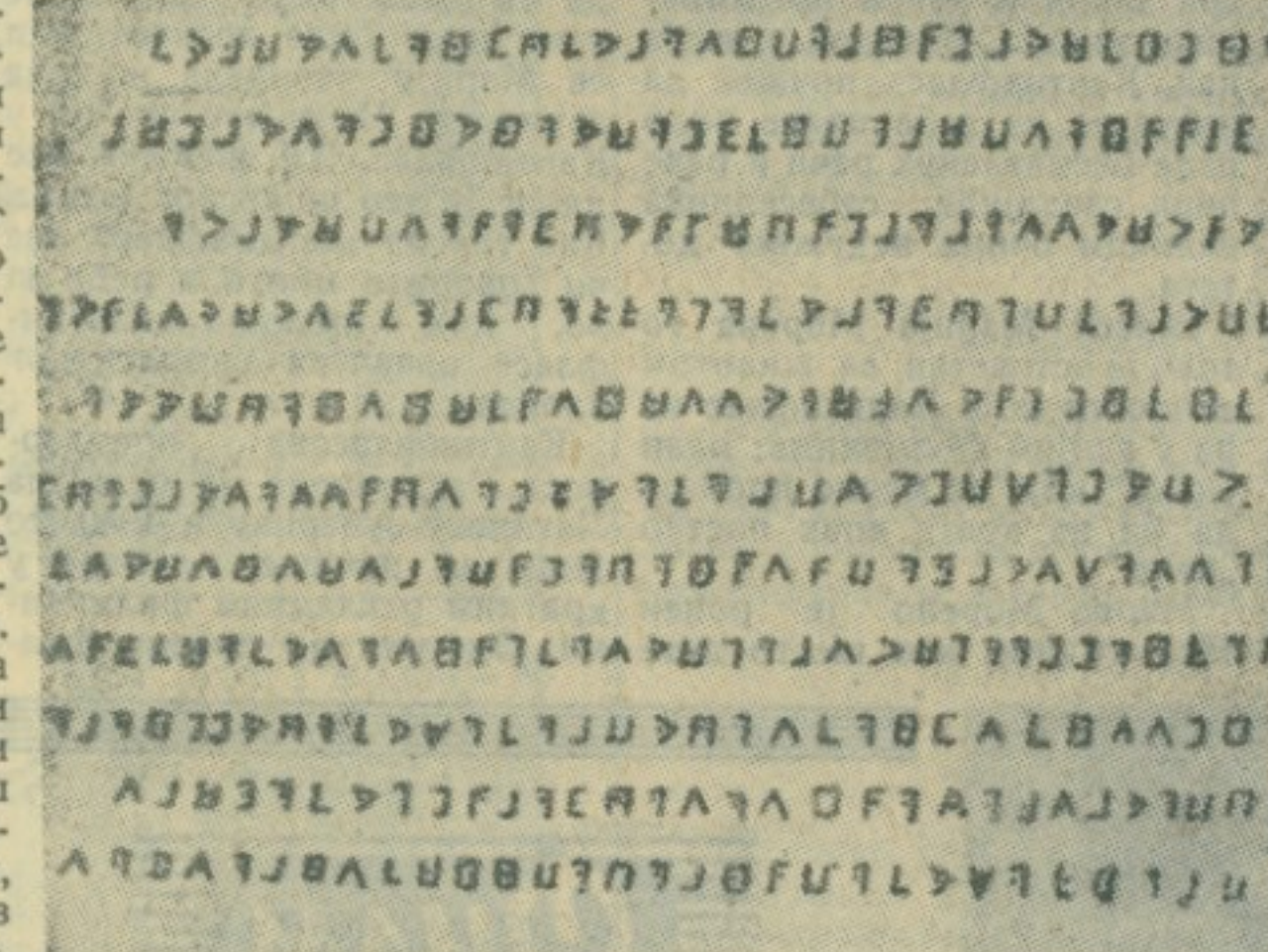
Историја о трагању за скривеним златом не би била потпуна ако не бисмо поменули пиратска скровишта блага. Једно од највећих је скровиште капетана Киде.

Маја 1701. године Кид и девет чланова његове посаде били су осуђени на смрт. Када му сви покушаји да спасе главу нису успели, Кид се обратио онима од којих је зависила његова судбина.

— Ја знам где се налази велико скровиште блага. Поштедите ми живот и ја ћу вам га открити.

Нису му поверовали и Кид је био обешен 23. маја не откривши своју тајну. Према причама неких његових другова, пирата, Кид је све опљачкано благо пренео на некое острво у близини југоисточне обале Азије. Када су сви сандуци били закопани, Кид је са својим поручником поубијао све који су му у томе помагали а затим је тела убијених распео на дрвеће и то тако да њихове десне руке показују правац где је благо скривено. Ни поручник није боље прошао: Кид је убио и њега и разнео га на највеће дрво на самој обали. То острво, названо касније Островом скелета, већ три века траже ловци на закопана блага.

Другачије је поступио један други краљ пирата, Француз Ла Биш. Када су га 7. јула 1730. године извели на губилиште, он је баacio у испук-

копија ла вишповог шифрованог документа који се чува у француској националној библиотеци

ли сваки траг, они који су га сахрањивали натерали су преко степе десет хиљада коња. Гроб Џингис-кана ни до данас није нађен. ...

Године 410. у Калабрији је умро готски краљ Аларих. Онда је прошло хиљаду и по година. Одавно већ нема народа који је себе називао Готима. Али, ни рука пљачкаша ни лопата археолога још није додирнула Аларихов гроб. А зна се да је у Аларихов гроб било положено силно злато и већина драгоцености које су Готи напљачкали о сважујући Европу. Готи су знали за пљачкаше царских и краљевских гробница. Због тога су се и потрудили да гроб свог краља учине недоступним. Они су једном браћом преградили реку а када је речно корито било суво ископали су на дну гроб. Затим, пошто су спустили у њега златан ковчег и силне драгоцености, разрушили су браћу и река се вратила у своје корито. Река је сакрила Аларихов гроб. Али, Готима ни

једну гомилу лист исписан шифром:

— Моје скривено благо оное ко прочита ово.

Та епизода је проузроковала читаву лавину експедиција. Али, ни до данас се не зна да ли је ко нашао кључ за шифру: зна се само да су циљ већине експедиција била Сејшелска острва.

Већ три века траје трагање за златом Инка. Године 1532. када су Шпанци заробили врховног владара Инка Атауалпу, затражили су од његових поданика огроман откуп. По Атауалпином наређењу из свих крајева земље у град Куско упућено је 70.000 твара злата. Не сачекавши да злато стигне, Шпанци су убили Атауалпу. Али, злато је одмах нестало. Нестало је и златан ланац који су многи видели и за који се говорило да га може подићи тек 200 људи. Индијанци су умирали на мукама, али тајну нису открили.

Благо Инка и сада лежи негде скривено као и Аларихово и Џингис-каново...

ОЧИГЛЕДАН ДОКАЗ

Године 1897. у луци Спитхер одржавана је јубиларна свечаност. Бродови енглеске флоте били су постројени у две линије. Између њих клизила је краљевска јакта у пратњи два торпедна разарача. Међутим, изненада се поред јакте појавио негледан бродни с великим димњаком. Разараачи су журнули за њим, али га нису могли стићи. Бродни је развио велику брзину и далеко иза себе оставио своје гонице. Само на тај начин успео је познати проналазач Парсон да убеди лордове адмиралитета у корисност свог проналазак — парне бродске турбине.

ПРОРОЧАНСКА КАЗНА

Једног дана 1837. године у подруму приватног интерната у Канзану, у Русији разлегла се заглашујућа експлозија. Саша Бутљеров био је одушевљен хемијом и тајно је у подруму зграде уредио лабораторију. За њу су дознале интернатске власти и за овај преступ кажњен је притвором. После су га извели у трпезарију с обешеном таблом на грудима на којој је писало: „Велики хемичар“.

Тај натпис се показује пророчанским. Наручитељ интернатских прописа касније је стварно постао знаменити хемичар.

ПАТАК — ИЗУЗЕТАК

Патак Џо, кога већ десет година чува у свом дворишту Елен Мартин из Порт Елизабета у Јужној Африци, има чудне навике — потпуно супротне од своје браће. Наиме, он никад не паче и боји се воде. Кад пада киша он потражи заклон, а кад се сасвим испрља његова газдарица мора да употреби „силу“ да би га окупала.

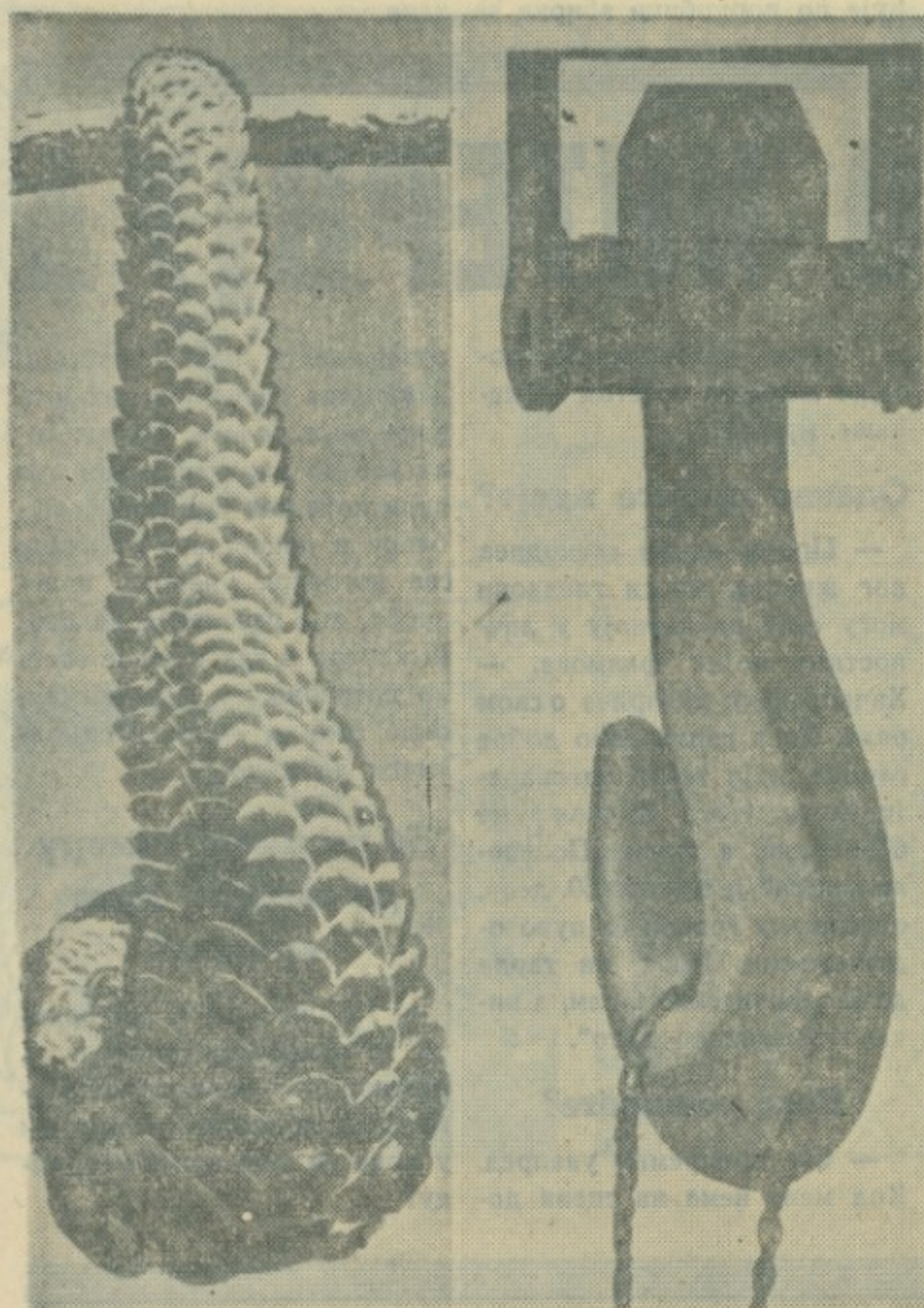
РОДНО МЕСТО — АУТОМОБИЛ

Америци се сваке године просечно рађа 310 деце у аутомобилу. У њиховој крштеници уместо броја зграде болнице стоји регистарски број аутомобила.

ПРИРОДА И ТЕХНИКА

Кука за подизање терета је једноставан и стари изум човека. А у живој природи слични облици могу се срести само код високоорганизованих и ретких животиња. На нашим снимцима налазе се, једно поред другог, гвоздена кука велике дизалице и панголин (на малајском панголин значи „онај који се клати“), сисар сличан гуштеру. Његово тело, дугачко и до 1,5 ме-

тар, покривено је рожнатим крљуштима. Панголин се хране мравима, креће се само ноћу и често живи на дрвећу. Кад се нађе у опасности, панголин се савија у лопту, а затим нагло напада наносећи противнику тешке ране оштрим ивицама својих „крљушти“. Панголин живи у Индији, на Цейлону и у јужној Африци.

ЗОНА ВИСОКЕ ТЕМПЕРАТУРЕ

Услед сталног додира с киселинама, познатом хемичару Бунзену прсти руку су постали неосетљиви на ватру.

Објашњавајући једном функционисање лампе коју је сам изумео, научник је гурнуо прст у пламен и мирно рекао:

— Ево, у овој зони, где се сада налази мој прст, температура износи 300 степени.

★★★★★

УЧИНИ ДОБРО — ПОКАЈ СЕ

Двадесетогодишња Барбара Фостер, студенткиња универзитета у Илиноису, скочила је без размишљања у реку Потомак да би спасла

пса кога је носила речна струја. Међутим, пас је своју спаситељку ујео четири пута. Храбра девојка морала је да затражи помоћ лекара.

ТИГАР ПРЕД ФОТО—АПАРАТОМ

Није лако снимити тигра у слободној природи. Ето шта о томе пише познати индијски ловац К. С. Санкала из Раџастана.

„У Индији сигурно нема животиње о којој се толико говори колико о тигру. О њему су написане читаве књиге, испредане су бајке, али и поведани истинити доживљаји ловаца, који су учествовали у великим хајкама, на слоновима као и мноштво белих ловаца у служби Источноиндијске компаније или британске владе. Тек последњих двадесетак година научници су се више позабавили овом дивљом животињом. Док га једни приказују као подмукло, свиреп и дивље створење, други налазе да је тигар плашљив, непромишљен па и неопрезан.

У ствари, тигар је све то заједно, он има све те особине. За њега се каже да је једина животиња у дунгли која долази у додир са свима другим животињама и да ама створења, укључујући ту и човека, чији живот не би био угрожен кад гладан крене у лов. Увече кад излази из свог скровишта, прати га у стопу уплашена вика птица и животиња. И јелени, и шакали, и мајмуни, и паунови — сви они сигнализирају опасност кад грабљиви тигар крене у лов.

За разлику од лавова, постоји врло мало снимака тигрова у слободној природи. Тигар живи већином усамљеничким животом у густој, мрачној шуми, где су услови за фотографисање изузетно тешки. Док лавови излазе у лов у свако доба дана, тигар је,

напротив, звер сумрака, за лов му је неопходна помрчина. Док је животни простор лавова у извесној мери ограничен, тигрови у потрази за пленом прелазе огромна растојања, тако да се никад не може знати где ће наћи. Лаву се може човек приближити. Он ће, ипак, мрзовољно зафрктати изражавајући тиме своје незадовољство, код тигра се међутим никада не зна шта ће у сличном случају учинити нити како ће се такав сусрет завршити.

Некада док је било много више тигрова, било је доста и оних који су га ловили у индијским дунглама. Истина, међу њима је било мало оних који су тигрове и фотографисали, јер је фотографска опрема била тада примитивна, а филмови слаби. Данас, међутим, кад се то променило, тигрова има тако мало да је права срећа срести понеког. Зато ко хоће да сними тигра мора имати не само велико техничко знање у том послу, него и добре живце. Он мора да буде истрајан, издржљив и надарен да има врло много времена на располагању. Често му се деси да са великом надом развија свој филм, а снимци на њему нису ни зашта. Као повереник за заштиту природе у Раџастану често сам у току 12 година своје службе сreo тигрове, чак их и ловио, све док нисам пушку заменио фото-апаратом.

Због вреле, суве климе, која влада у тој земљи, пресуше сви водотоци чак и у шумама. Жеђ почиње да мучи све становнике дунгле. Висока температура и суви ветрови још више отежавају живот. У сасушеним коритима

водотока остају само на појединим местима локве, које животињама служе као појишта. Ту се сакупља све животиње. Ретко који човек може да сатима и сатима седи поред такве једне баре, ћутке, не пушећи и без сна. Онај ко ту стражари не сме чак ни да гласно дише, а камоли да се закашља. Јер, на појишту су животиње изванредно опрезне тако да се мора избегавати и најмањи шум или покрет. Друго место подесно за посматрање су такзовани премети, стазе које воде ка појишту. Ту већ животиње нису тако опрезне. Незгодно је једино што ка појишту води по неколико таквих стаза, тако да се не зна којом ће наћи животиња коју чекамо.

Направио сам мноштво фото-снимака дивљих животиња у слободној природи, али ми је дуго недостајао оригиналан снимак тигра са својим пленом. Једног спарног летњег поподнева срећа ми се ипак насмешила.

Око три часа по подне док смо шофер и ја логоровали у шуми поред корита пресушеног потока, изненада зачу смо паничан сигнал за опасност јелена-самбара. После неколико минута сигнал се поновио. Било је необично да се самбара јавља у то доба дана. Почели смо да осматрамо околину. Тада приметисмо јелена, који је у највећем страху трчао благом падинам брега. За њим је каскајући јурio тигар. Како тигрови не воле јаке врућине, било је чудновато што велика мачка гони плен у ово жарко доба дана. Ипак, то није био прави лов. Вероватно је јелен узнемирио тигра на његовом одмаралишту. За неколико тренутака тигар је замакао у шуму. Били смо сигурни да ће се још пре заласка сунца вратити на појиште. Покупио сам свој прибор и потражио адекватно место на главној стази. Требало ми је пола часа да саградим скровиште. Добро сам га маскирао гњем и зеленим лишћем. Ту сам сео, наместио камеру и стао да чекам. Чекао сам добра два часа.

Око пола седам, кад сам се управо спремао да напустим скровиште, изненада се на милој чистици појавио младунче антилопе. Прошло је поред мог скровишта у правцу појишта, али већ после пет минута вратило се уплашено. Одједном сам зачуо вику мајмуна — лагура и крештање паунова. Младунче је застало управо пред мојим скровиштем и стало као укочено. Оно

није имало још довољно животних искуства да се оклони од опасности. Управо у тренутку када сам наместио камеру да га снимим у том положају, зачуо шумштање сувог лишћа и кораке: тап-тап. Као стрела искочи из густине тигар и зграби младунче. Не знам када сам први пут притиснуо окидач на апарату. Све се одиграло тако брзо да нисам имао времена да размишљам. Напад тигра био је тако жесток да је тежином свог тела оборио младунче на земљу. Тигар је још тренутак лежао на свом плену тешко дишући, а онда је испустио живот. Пошао је у правцу где сам био сакривен.

Али није ме осетио, већ је наставио према појишту. Сви гласови у шуми су замукли. Завладала је тишина пуна претњи. Пошто је утасио жеђ, тигар се вратио. Зграбио је свој плен за врат и одвукао га у шуму. Све је то трајало неколико минута. Тигар је настао и ја сам се осетио сасвим сам у дунгли. Нагло се смрачивало и мој положај није био најпријатнији. Малим радиофоном позвао сам шофера. Он је убрзо стигао. Кад сам дошао у логор, први ми је посао био да развијем филм. Најзад сам успео да снимим тигра у тренутку када је зграбио свој плен“.

ЈАХАЧ НА НИЛСКОМ КОЊУ

Иако има само двадесет година Џек Хардке је познат у читавој Америци као изврстан јахач: већ неколико пута био је победник у родео-такмичењу. На тим такмичењима каубоји приказују своју вештину у кроћењу дивљих, још нејаканих коња. Џек Хардке није обичан родео-јахач. Он је „специјалиста“ у кроћењу зебри, лама, или на пример, нојева, од којих прави послушне „париле“. Недавно је Џек одлучио да покори и једног младог нилског коња, који је тек пре извесног времена стигао у зоолошки врт. У почетку Џеку није полазило за руком чак ни да се примакне животињи. Чим би му се приближио, нилски коњ би, разјавивши чељусти, јуришао на њега. Тада је неколико Џекових пријатеља ушло у ограђен простор где се животиња

налазила. Они су покретима и виком привлачили пажњу нилског коња све док Џек, прикрадајући му се отпозади, није успео да му скочи на леђа. Осетивши на себи човека нилски коњ се најпре окренуо у месту а затим је, у огромним скоковима, потрчао покушавајући да збаци јахача. То му је најзад и успело: Џек се сручио на земљу, али се одмах подигао и у једном замаху прескочио ограду.

— Стављате живот на коцку, то је веома опасно — приметио му је неко из публике.

— Ни говора — одговорио је Џек. — Треба само пасти бочно или иза животиње јер тада ризик није ништа већи од испадања из постеле. Јер, нилски коњ није висок и само се треба чувати да му не доспеш под ноге.

ЈАПАН У ЦРНОЈ ГОРИ

Мноштво сеоских насеља и варошица у нашој земљи има тако необична имена да су по њима као по курјозитету позната у близини и даљој околини.

По броју сеоских насеља са необичним именима предњаци Македонија. У околини Битоља два села се зову Лажец и Оптичари. Јужно од Гостивара су села Ковач и Колари, а северно од Кичева Кафа и Грешница. Код варошице Злетово једно село се зове Кокосиње, а код Кавадара Праведник.

У околини Пехчева налазе се села Робово и Плачево. Неколико километара јужно од Демир-Капије је село Дрен, док су код Прилепа села Дуње, Слепче, и Секирци. У близини Штипа постоје Суво Грло и Чардаклија, код Струмице Штука и Висока Мала. У близини Кочана налази се село са именом Град, у Скопљу насеље Кисела Вода. У близини Кратова једно село зове се Железница.

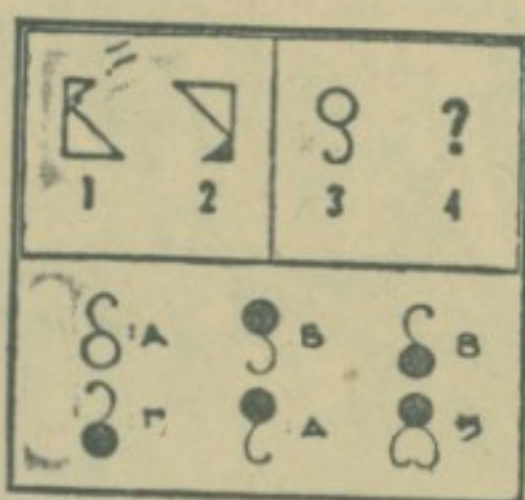
У Србији постоји такође велики број села са необичним именима. У околини Ваљева два села носе имена Кршна Глава и Гола Глава. Села Скаваци и Љутице налазе се код Косјерића. Западно од града Шапца су села Петловача и Рибари. Јужно од Обреновца налази се варошица Уб, а недалеко од Љига једно село има веома кратко име — Ба. Код Ужичке Поже-

ге се налази село Висбаба, код Бајине Баште село Заовне, а код Чачка Општрица. У близини Крајева је село Обрва, код Крушевца Модрица, а код Куршумлије Перуника. Села Костур и Куса Врана налазе се код Пирота, а Горњи Душник и Брзи Брод су код Ниша. Код Босиљграда је село са називом Дукат, а код Лесковца Џеп.

У Хрватској, а нарочито у приморју, такође има неколико насеља са необичним именима. Таква су села код Стона, на полуострву Пељешцу, са именима Куна и Мали Вов. Код Омиша једно село носи назив Опанич, код Трогира је село Ситно, а код Сплита Коњско. У близини Пореча постоје села Катун и Бачва. На острву Ижу је насеље Иж. Код Вараждина су села Бисаг и Комин. У околини Сиска су Глина, Коморе и Мајске Пољане. Код Славонског Брода једно село се зове Слободна Власт.

У Црној Гори, код Андријевице, једно село носи назив Јапан. На Космету постоји село Девет Југовића. У Словенији код Диваче једно село се зове Време, а друго код Ајдовштине Цеста.

О већини од ових насеља постоје занимљива предања која говоре о томе како је село стекло то име. О томе би се могла написати читаво књига.

КОМБИНУЈТЕ

У многим земљама у Европи и Америци приликом уписа у средње и више школе врши се проверавање не само школског знања кандидата већ и његове способности запажања, снажљивости, смисла за комбиновање. Зато служе разни тестови. Ево једног задатка помоћу којег се проверава моћ запажања и способност комбиновања.

У горња два квадрата на цртежу налазе се три фигуре и једно празно место обележено знаком питања. Те фигуре и знак питања обележени су бројевима. У доњем делу дата је још шест фигура обележених словима. Од тих шест фигура треба изабрати једну која ће доћи уместо знака питања. Фигура треба да буде избрана тако да се сачува за кономерност спроведена у постављању прве три фигуре у горњим квадратима.

Одговор:

Наместо знака питања долази фигура "в" новог елемента.

ЗА МАТЕМАТИЧАРЕ

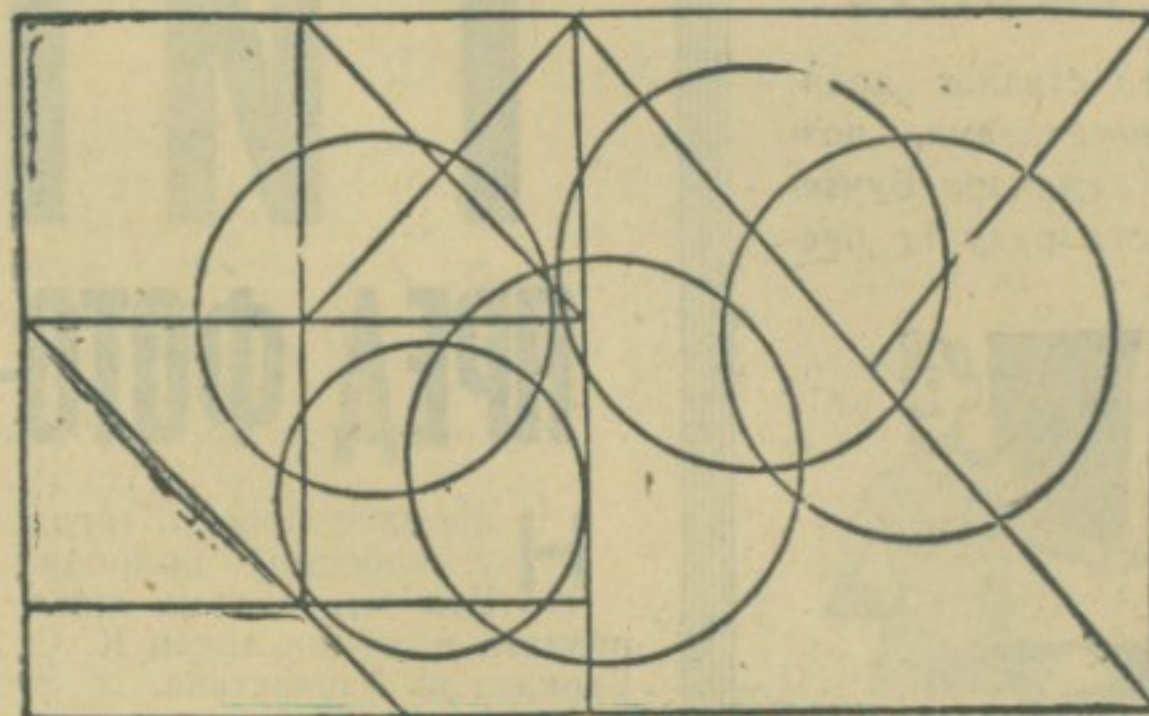
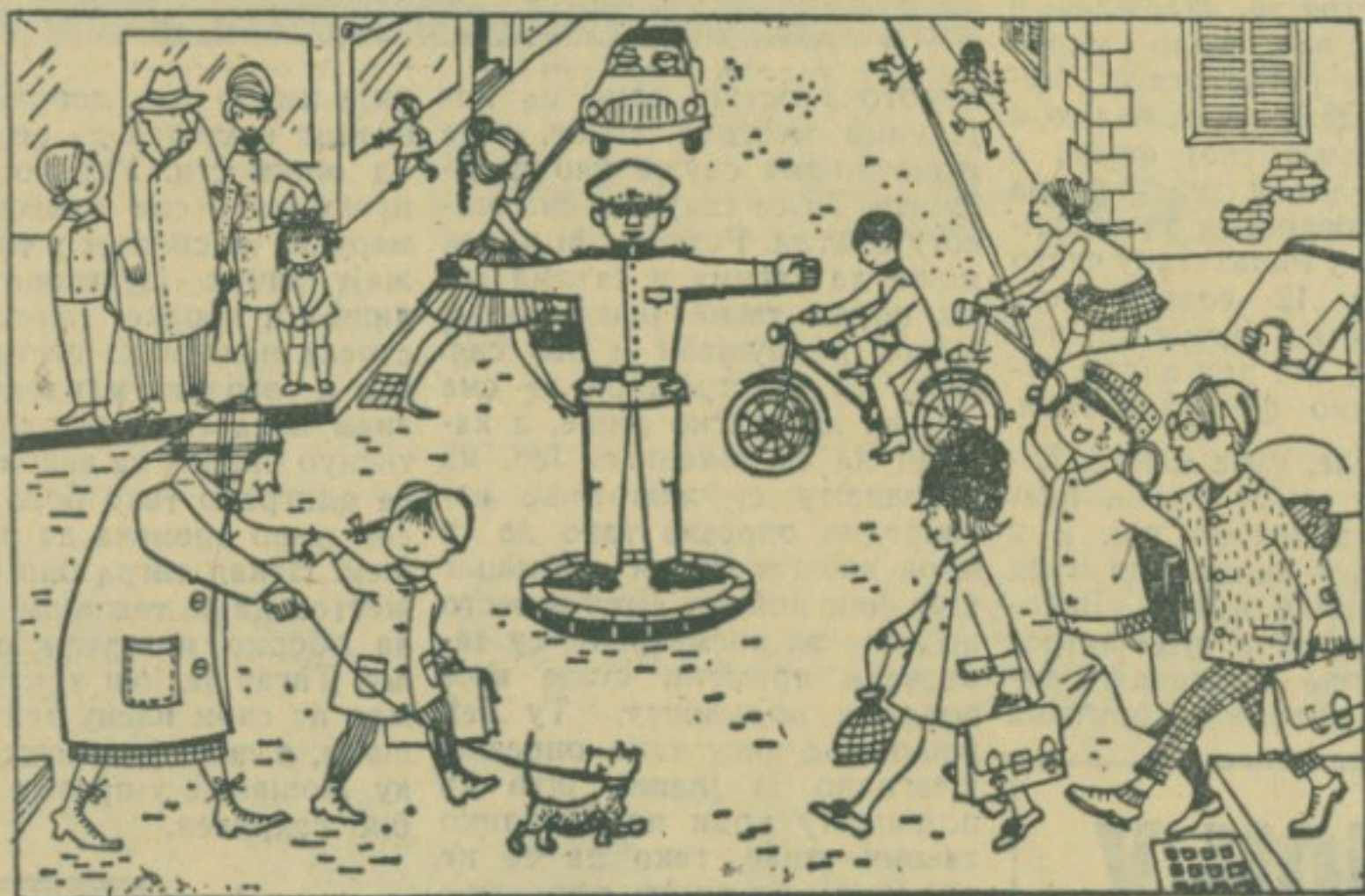
Отац и син имају укупно 91 годину. Отац сада има три пута више година него што је син данас. Колико година има данас отац? Ако вам за решење овог задатка не буде требало више од шест минута онда сте заиста „брста главица“.

ОТВОР ОЧИ

На раскрсници

НА УЛИЦАМА ЈЕДНОГ ВЕЛИКОГ ГРАДА УВЕК ЈЕ ЖИВО. НАРОЧИТО У ЧАСОВИМА КАДА БАЦИ ИДУ У ШКОЛУ ИЛИ СЕ ВРАЋАЈУ ИЗ НЕЈ. НА ПРЕЛАЗИМА ТАДА ТРЕБА ДОВОР ПАЗИТИ МАДА ЈЕ ТУ УВЕК И САОБРАЋАЈАЦ КОЈИ ВОДИ БРИГУ И МОТРИ ДА НЕ ДОЂЕ ДО САОБРАЋАЈНЕ НЕСРЕЂЕ И ДА ДЕЦА СРЕЋНО ПРЕЋУ НА ДРУГУ СТРАНУ. ТАКВУ ЈЕДНУ РАСКРСНИЦУ НАЦРТАО ЈЕ И НАШ ИЛУСТРАТОР, И ТО ДВА ПУТА. АКО ПАЖЉИВО ПОСМАТРАТЕ ОВЕ СЛИКЕ ЗАПАЖИТЕ ДА НИСУ ПОТПУНО ИСТЕ, ОДНОСНО ДА ЈЕ НАШ ЦРТАЧ НА ДОЊОЈ ИЗОСТАВИО СЕДАМ ПОЈЕДИНОСТИ КОЈЕ СЕ НАЛАЗЕ НА ГОРЊОЈ. КОЛИКО ВАМ ЈЕ ВРЕМЕНА ТРЕБАЛО ДА ИХ ОТКРИЈЕТЕ?

КОЛИКО ИХ ИМА?

Пажљиво избројте колико у овој замршеној слици има квадрата, колико правоугаоника, трапезоида, кругова и троуглова. Задатак је тежи но што изгледа на први поглед.

Одговор:

Квадрата — 5, правоугаоника — 8, трапезоида — 5, троуглова — 10, кругова — 5.

ДВАНАЕСТ ТАЧАКА

	А	Б	В	Г	Д	Е
1	•	•	•	•	•	•
2	•	•	•	•	•	•
3	•	•	•	•	•	•
4	•	•	•	•	•	•
5	•	•	•	•	•	•

Овај задатак није тежак. Треба само пажљиво посматрати квадратике у којима се налазе кругови и пронаћи три суседна ква-

драта чији збир кружића износи 12.

Одговор:

То су квадрати 13, 14 и 15.

РЕБУС С БРОЈЕВИМА

Овај ребус је за основце, и то не за оне из најстаријих разреда. Зато и није много тежак. Потребно је на место појединих знакова ставити бројеве (исти знаци означавају у-

век исте бројеве) да би се могле извршити све рачунске радње означене у ребусу (у овом случају сабирање и одузимање).

Одговор:

17 + 3 = 20
10 + 5 = 15
27 + 8 = 35

КАКО ВОДА ИСПАРАВА

Вода се састоји од малих честица званих молекули. Они се непрестано крећу на разне стране: напред-назад, горе-доле — једном речју у свим правцима. Уколико је већа температура воде, утолико се молекули брже крећу. Они молекули који се налазе близу површине крећу се навише, често искачу у ваздух. Посматрајући резултате тог процеса ми кажемо: „Вода испарава“.

До испаравања долази само тамо где је вода у додиру с ваздухом. Другим речима, уколико је површина воде већа утолико је испаравање брже. Тако, на пример, велика али плитка бара испариће брже од мале али дубоке иако је у обе баре количина воде иста. Да бисмо се и сами уверили у ово није неопходно да тражимо

ИЗБАВАЈТЕ СЕ

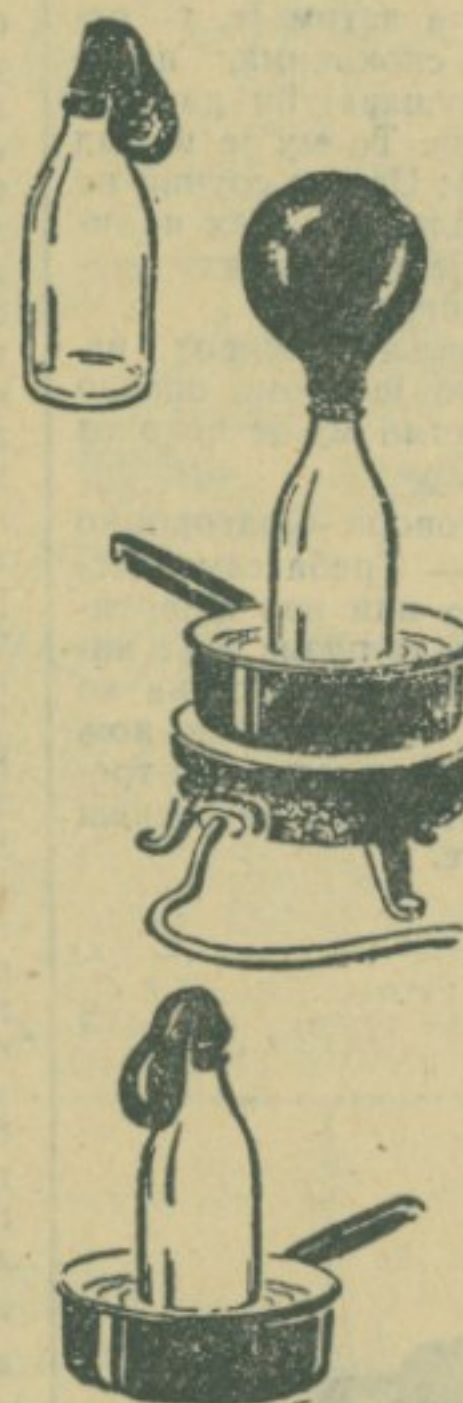
Хладан и топлотан ваздух

плитке и дубоке баре. Узмите две тегле, једну чинију и једну боцу. У сваки од ових су дова улијте једнаке количине воде — рецимо по једну чашу — и поставите их један поред другог. Једну теглу поклопите. После извесног времена видећете да је највише воде испарило из чиније (ту је површина испаравања највећа), док је ниво воде у заклопљеној тегли остао исти.

Кад је време топло испаравање је брже но кад је хладно (сетите се: уколико је температура виша утолико се молекули брже крећу. И то се може проверити једноставним опитом. Налијте у два иста тањира исту количину воде. Један тањир ставите на најхладније место у соби, а други близу топлотног извора. Већ при крају дана о-сведочићете се колико брже испарава вода на топлотном месту.

При загревању ваздуха молекули гасова који улазе у његов састав почињу да се крећу све брже и брже, у зависности од повећавања температуре. Они се све јаче сударају један с другим, све јаче „бом бардују“ зидове посуде у којој је ваздух за-творен. Као последица тога, притисак ваздуха у суду се повећава.

У то се можете уверити помоћу једноставног опита. На грлић обичне боце навуците не надуван деци балон. Ставите боцу у посуду са хладном водом и све то на решо или на плочу штетњака. Затим загревајте посуду. Ваздух у боци почеће да се загрева од воде у суду. Молекули гасова у боци убрзаваће своје кретање и све ће јаче ударати о зидове боце и балона. Сталко ће издржати тај повећани притисак, али танка гу-ма од које је балон на-чињен почеће да се ра-стеже и — балон ће се без дувања — надува-ти. Затим ћемо боцу из-

вадити из вреле воде. Ваздух у њој почеће да се хлади, кретање молекула у боци ће се успорити, притисак ће се снижити. Као резултат свих ових процеса балон ће спласнути као да је неко из њега испустио ваздух.

УКРШТЕНЕ РЕЧИ

Водоравно: 1) град у Херцеговини, 6) лева притока Дунава, 7) северни јелен, 9) врста папагаја, 10) острво из групе Великих Антила, 11) лична заменица, 12) главни град једне европске државе, 13) дубина до које брод урони у воду, 15) недостатак, 16) старо номадско пле-ме, 18) скраћеница за својеручно, 19) име сликара Мурти-на, 20) река у Ита-лији, 21) врста зу-ба, 23) иницијали нашег позоришног и филмског редите-ља и глумца („Ма-јор Ваук“), 25) зим-ски спорт, 26) тесно, 28) упитна замени-ца, 29) јединолич-на бесполна тела за размножавање бак-терија, 30) старорим-ски поздрав, 32) ак-центски знак, 33) планина у Бугар-ској, 35) старојудеј-ски цар, 36) наш познати књижевник („Паузи“).

Усправно: 1) име и презиме наше савремене књижевнице („Звездане баладе“), 2) инсект из фамилије опнокрилаца, 3) предлог, 4) рогозина, 5) роман енглеског књижевника Данијела Дефоа, 6) велика че-тинска шумска област у Сибиру, 8) наш недељни лист, 10) француски књижевник („Куга“), 14) последњи, 17) вр-ста грожда, 21) највећа филм-ска награда, 22) геометријско тело, 24) песник, 27) улица (турц.), 31) име позоришног и књижевног критичара Фин-ија, 34) скраћеница за ауто-номну покрајину.

РЕШЕЊЕ ИЗ ПРОШЛОГ БРОЈА

Водоравно: 1) Виминал, 7) Рим, 8) караш, 10) алам, 12) Лаба, 13) Милан, 15) Кук, 16) еја, 17) Ис, 19) да, 20) злато, 22) омча, 24) Нева, 26) ашов, 27) трон, 28) епоха, 30) кк, 31) ло, 32) део, 34) Ист, 36) дрозд, 38) спор, 40) смер, 41) тикет, 42) ера, 43) рад, 44) сто. Усправно: 1) Вилијам Шек-спир, 2) имела, 3) Ик, 4) Нал, 5) арак, 6) „Лабудово језеро“, 7) раме, 9) шака, 11) ма, 14) Нил, 18) санта, 20) завод, 21) тер, 22) оа, 23) Чоп, 25) ан, 29) ход, 30) кист, 32) домет, 33) Одра, 35) тока, 37) рс, 39) ред.

Како су савезнички обавештајци открили немачку шифру за аутоматско радио-бомбардовање. Уместо на Лондон, бомбе су падале у Ламанш.

Стручњаци неће скоро узети одговорно му је на то други пилот.

Француски радник у почетку није ни разумео о чему се ради и шта то значи да генералштаб бомбардује, али је ипак схватио да је у питању велики технички напредак у авијацији.

Када је ова информација стигла у обавештајни центар, савезнички обавештајци управо су са Бертраном разрађивали један план. После оног што су од њега чули, одлучили су да по сваку цену ухвате једног од немачких пилота са аеродрома на коме је француски радник био запослен. Требало је отети некога ко је о овој техничкој новини у

околним насељима. Хапшења војних и цивилних лица. Све без резултата. Нико није могао да пружи немачкој обавештајној служби никакве податке о несталој командиру ескадриле.

Моји је свој задатак брзо завршио и напустио Шампању. Тајна је најзад била откривена. Немачки командир ескадриле објаснио је најновија достигнућа у немачкој авијацији. Радио-таласи су обављали најважнији део посла пилота. Објекти које је у Лондон требало бомбардовати, одређивани су прецизно по карти у Врховној команди немачког ваздухопловства. Радио-таласи су сами отвара-ли бомбулуке на авиону и бомбе су непогрешиво погађале. Пилоти су само управљали брзином и висином лета авиона.

Једна екипа британских радио-стручњака адаптирала је неке радио-уређаје велике снаге и једне ноћи их искрцала подморницом на југу

ваздухопловству могао више да каже него обичан немачки пилот.

Бомбе падају у Ламанш

Главни задатак је добио радник који је први дошао до ове драгоцене информације. Требало је да међу немачким пилотима пронађе одговарајућу личност. После 15 дана, Француз је изјавио да би за отмицу дошао у обзир само један командир бомбардерске ескадриле, немачки потпуковник. Сматрао је да би он могао пружити драгоцене информације о ваздухопловној тајни.

План акције био је готов. Одлучено је да радници са аеродрома изврше отмицу немачког командира ескадриле, а да га саслуша британски обавештајца Бертран Моји. Недељу дана касније, немачка обавештајна служба и полицијски апарат дигли су узбуну. Потпуковник је нестало. Са њим је изручено у Ламанш у месту на Лондон.

Норвешке, у близини рта Линдеснес. После пет дана даноноћног монтирања ових уређаја, почели су да функционишу.

Радио-пријемници немачких бомбардера више нису отварају бомбулуке. Тај задатак је преузела радио-станица са рта Линдеснеса. Немачке бомбе су и даље падале, али не на Лондон већ у Ламанш. Пилоти који су летели на својим бомбардерима о овоме ништа нису знали. Они су и даље водили бригу само о брзини и висини својих бомбардера, а место бомбардовања је одређивала савезничка обавештајна служба.

Када су немачки обавештајци после више од четири месеца, открили да су преварени и да су украдени кључеви радио-бомбардовања било је касно. Не би се исплатило почети из почетка. Резултат бомбардовања био је поражавајући. Хиљаде тона бомби било је изручено у Ламанш у месту на Лондон.

Јесте ли већ чули

Да...

... преко Нијагариних водопада сваког

часа слије се 18 милиона кубних метара воде.

... за последњих 30 година у Јапану је регистровано 4.222 земљотреса што значи да се у просеку свака 2 до 3 дана осети по један потрес.

... газела може лако да скочи 3 до 4 метра у висину.

... више од половине савезних држава које чине Сједињене Америчке Државе имају имена индијанског порекла.

... под изванредно великим притиском и врела вода може да се претвори у лед.

... Индијци су толико ценили Матан, један од највећих и најпозна-

тијих дијаманата на свету да су куповали воду у коју су га свештеници замакали јер су веровали да је та вода лек за све болести.

... одрасли слон поје де за дан око 150 килограма траве и лишћа.

УКРАДЕНИ КЉУЧЕВИ РАДИО-БОМБАРДОВАЊА

Ратна ноћ 1943. године. Чује се само брујање немачких тешких бомбардера који лете према Лондону. Висина — преко седам хиљада метара. Још док су бомбардери изнад француске обале, у Лондону почињу да завијају сирене за узбуну. Сви радио и телефонски уређаји у Енглеској јављају да талас немачких бомбардера наилази.

Британска ваздухопловна база Хандсон, на чијим су се аеродромима налазили ноћни ловци-пресретачи, прва је алармирала. Маршал Кенингхам, врховни командант Друге тактичке групе РАФ-а и маршал сер Хју Додинг, командант британске ловачке команде за одбрану британских острва, подигли су сву ловачку авијацију у ваздух.

Противваздушна одбрана је нервозно очекивала да јој немачки бомбардери улету у радарске спопове. Изгледало је да ће браниоци Енглеске имати пуне руке посла. Међутим, пола часа касније, могли су само немоћно да констатују да су немачки бомбардери прецизно и са велике висине избацили своје бомбе и поново узели курс према Француској. Постројења британске ратне индустрије, која су протеклих ратних година успешно одбрањена, сада су знатно оштећена.

У почетку су немачки бомбардери летели над Енглес-

ком два пута недељно, да би само месец дана касније њихове посете учестале: Лондон је бомбарован сваке ноћи. Немци су имали незнатне губитке. Последнице бомбардовања постајале су све теже, штега све већа. Како их спречити у томе? Савезници су се нашла пред тешким задатком, требало је решити велику ратну ваздушну загонетку.

Ко бомбардује Лондон?

Британска обавештајна служба затражила је од својих људи у Немачкој и Француској да све своје снаге усмере на немачке аеродроме и утврде ко бомбардује Лондон и каква је обука пилота који таквом прецизношћу са великих висина врше ноћна бомбардовања. Француски родољуби и обавештајна служба француског Покрета отпора почели су упорно да опседају немачке аеродроме да би дошли до било каквих података који би помогли да се откри-

је ново немачко ратно оружје.

Немачка служба контрашпијунаже је унапред рачунала са тим да ће савезници усмерити активност у том правцу па је предузела све мере предострожности да тајна не би „процурела“. Клуупко је почео да одмотава британски обавештајца Бертран Моји, који се налазио у Француској и био специјалиста за радио-уређаје. Док је са француским обавештајцима разрађивао план акција на немачким аеродромима у Француској, једног случајно обавештење радника, који је радио на аеродрому из области Шампање, било је пресудно за цео подухват.

Овај радник је у аеродромској кантини, чуо овакав разговор немачких пилота.

— Време је већ једном да нас неко замени — рекао је један пилот.

— Нека Генералштаб и даље бомбардује, али моје место у пилотској кабини ти

АЛЕРГИЈА БОЛЕСТ ДВАДЕСЕТОГ ВЕКА

И поред свих настојања да се стане на пут алергији, болести од које све више пати човек данашњице, према једној статистици сваки десети одрасла особа пати од те болести док је код деце овај проценат далеко већи: готово свако четврто дете је алергично.

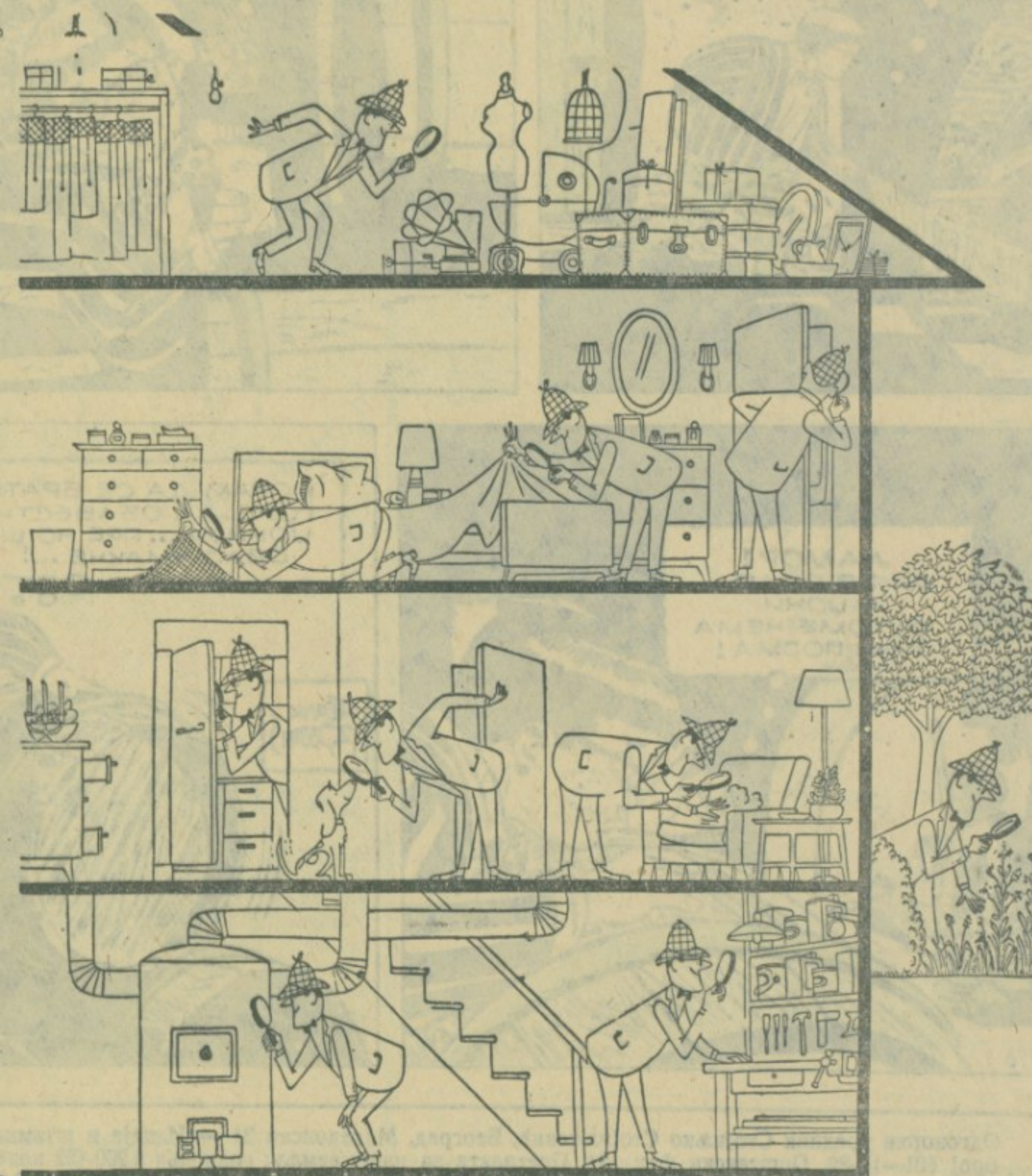
Највећи је проблем, и за лекаре и за пацијенте, у томе што оболели не знају тачно на шта су алергични, односно на шта су преосетљиви. Један амерички лекар покушао је да узрок алергије тражи у кући или на радном месту својих пацијената. Др Вајзмена називају Шерлоком Холмсом алергије: он је са луком у руци тражио по кући узрочнике алергије. Овај метод др Вајзмена показао се успешан јер није тешко излечити пацијента кад се открије узрочник алергије.

Према многобројним опитима најчешћи узрочник алергије је: прашина у ваздуху. У Америци је најраспрострањенија сенска грозница од ко-

је пати око осам милиона становника ове земље. Они су преосетљиви на сено, од полена траве кад цвета. Прашина која изазива преосетљивост може бити било које врсте. Тако је, на пример, утврђено да су неки мужеве алергични на своје жене. Чим би им се она приближиле, код њих су се појављивали извесни знаци алергије. У ствари утврђено је да супрузи нису алергични на своје жене већ на puder који оне употребљавају. Чим је puder уклоњен, нестала је и алергија.

Храна такође заузима важно место као узрочник алергије. Према др Ричардсону из Енглеске, та је алергија најопаснија јер често доводи до несанице, главобоље и депресије. Узалуд се код тих особа тражи узрочник болести јер се код њих алергија не манифестује тако јасно као код других врста алергије.

СЛЕДБЕНИЦИ ШЕРЛОКА ХОЛМСА У ПОТРАЗИ ЗА ДОКАЗИМА? НЕ, ВЕЋ ЛЕКАРИ-АЛЕРГОЛОЗИ ЛУПАМА ИСТРАЖУЈУ УЗРОЧНИКЕ АЛЕРГИЈЕ У КУЋАМА, НА РАДНОМ МЕСТУ, У ПОЉУ.

Године нису сметња

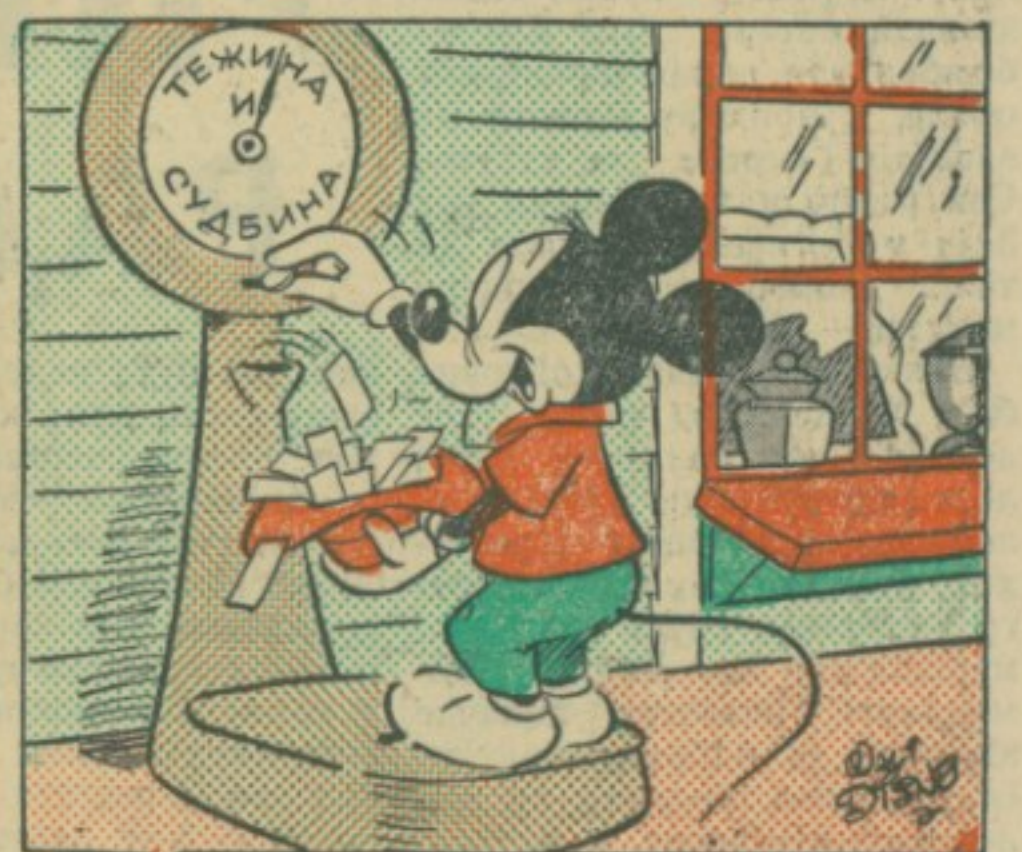
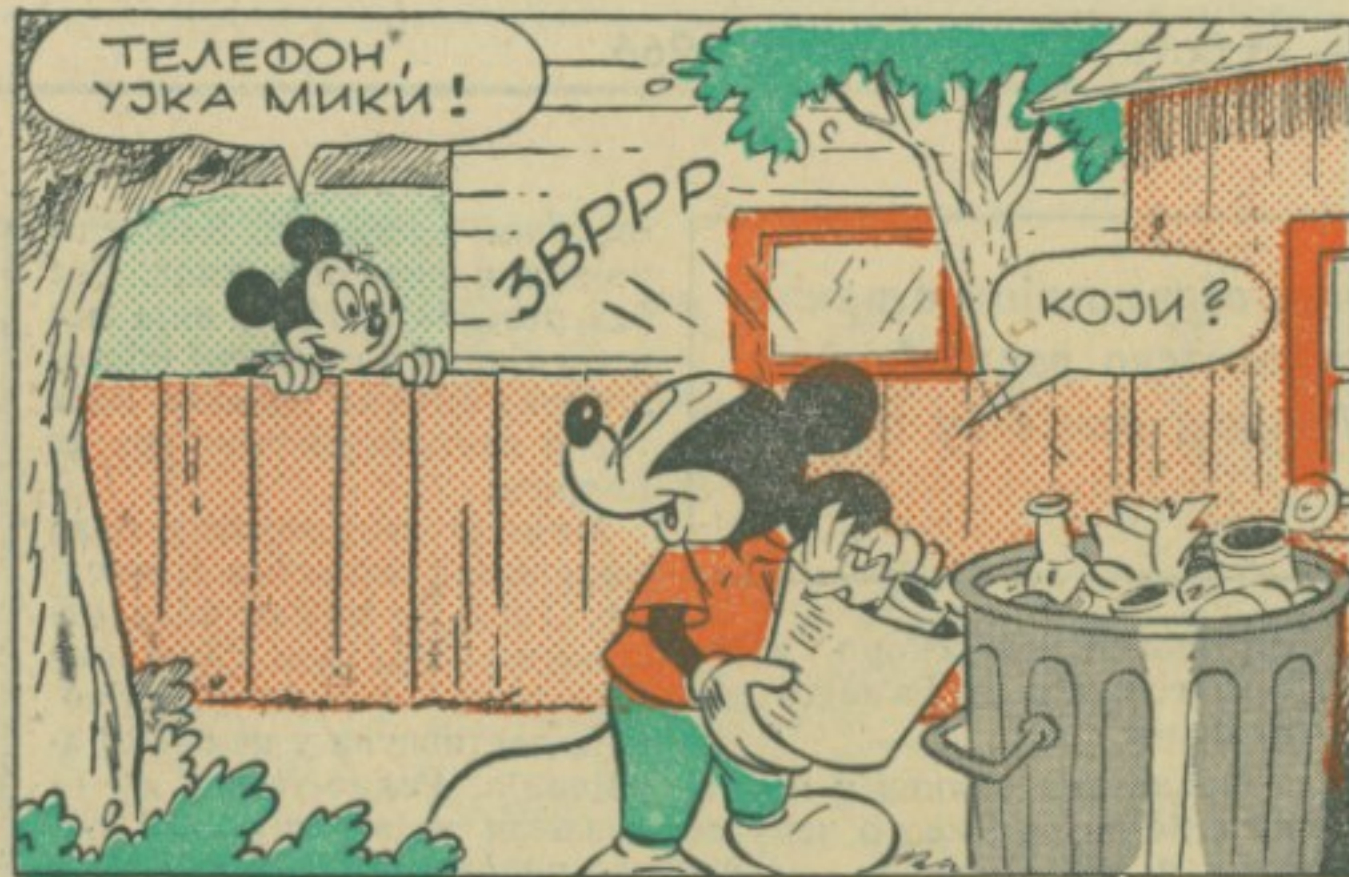
М. Вудс, деведесет осмогодишњи Американац из Минесоте, затварао је пре извесног времена од саобраћајних власти своје општине да му обнови дозволу за вожњу. У молби је навео да не пије, не пуши и да последњих 30 година није имао ниједан саобраћајни прекршај.

Три сина из три века

Француз Пјер Дефунрел имао је три сина који су се родили у разним вековима. Први је рођен 1699. године, други — 1738, а трећи 1801. године. Пјер Дефунрел је иначе живео преко 120 година.

WALT
Disney

МИКИ

ЏОНИ ХАЗАРД

ФРЕНК РОБИН

